

UNIVERSITATEA „OVIDIUS” DIN CONSTANȚA

FACULTATEA DE LITERE

SPECIALIZAREA JURNALISM

FORMĂ DE ÎNVĂȚĂMÂNT IF

LUCRARE DE LICENȚĂ

COORDONATOR ȘTIINȚIFIC

CONF. UNIV. DR. RALUCA PETRE

LECT. UNIV. DR. ALEXANDRA CODĂU

ABSOLVENT

**ALEXANDRU
TUDOR**

CONSTANȚA

2023

UNIVERSITATEA OVIDIUS DIN CONSTANȚA

FACULTATEA DE LITERE

Avizat Data

Semnătură coordonator științific

Presa și sustenabilitatea sferei publice; efectele anchetelor jurnalistice asupra carierelor publice

COORDONATOR ȘTIINȚIFIC

LECT. UNIV. DR. ALEXANDRA CODĂU

CONF. UNIV. DR. RALUCA PETRE

ABSOLVENT

ALEXANDRU TUDOR

CONSTANȚA

2023

Facultatea de Litere
Aleea Universității nr. 1 Constanța 900472, ROMÂNIA
Tel. 0040 241 551773 Fax. 0040 241 650444
E-mail: secretariat_FL@univ-ovidius.ro

Cuprins

Argument	4
Capitolul I. Considerații generale privind rolul presei în societate.....	5
1.1. Relația dintre presă și societate.....	5
1.2. Rolul presei în societate.....	7
1.3. Liberul acces la informații de interes public.....	10
1.4. Modele de finanțare a instituțiilor media.....	12
1.5. Mass-media, a patra putere în stat.....	14
Capitolul II. Considerații generale privind jurnalismul de investigație.....	16
2.1. Ce este și ce nu este jurnalismul de investigație.....	16
2.2. Pre-documentarea și documentarea în jurnalismul de investigație.....	18
2.3. Sursele în jurnalismul de investigație.....	21
2.4. Interviul în jurnalismul de investigație.....	23
Capitolul III. Metodologie.....	27
Capitolul IV. Studiu de caz.....	30
Capitolul V. Concluzii.....	51
Bibliografie.....	54
Siteografie.....	55

ARGUMENT

Am ales această temă pentru realizarea lucrării de licență deoarece consider că presa joacă un rol important în orice societate democratică și ajută la consolidarea unui stat de drept care să garanteze libertățile fundamentale fiecărui cetățean. Presa are menirea de a supraveghea puterea și de a sancționa abaterile pe care aceasta le comite, iar jurnalismul de investigație este una dintre metodele prin care ziariștii își îndeplinesc această misiune.

Subiectele anchetelor jurnalistice sunt foarte diverse, iar printre acestea se numără activitatea unor instituții publice, respectiv a unor persoane care ocupă o funcție publică. Astfel, ziariștii, prin munca lor, ajung să descopere, câteodată, nereguli comise de aceștia, asupra cărora trag un semnal de alarmă pentru a fi îndreptate.

În cadrul prezentei lucrări de licență voi încerca să observ dacă carierele unor persoane care ocupă o funcție publică și care reprezintă țintele anumitor anchete jurnalistice au avut de suferit sau au prezentat modificări importante după ce materialul jurnalistic a apărut în spațiul public. Astfel, prin această analiză îmi doresc să observ dacă presa din România, unde instituțiile media nu sunt obligate să își facă publice sursele de finanțare, sustenabilitatea jurnalismului și a sferei publice democratice în țara noastră devenind astfel o problemă, reprezintă sau nu a patra putere în stat.

De asemenea, voi încerca să identific cât la sută dintre anchetele jurnalistice analizate au drept subiect o persoană aflată într-o funcție publică, precum și în ce măsură anchetele jurnalistice au afectat carierele politice ale actorilor politici vizați de acestea. Nu în ultimul rând, dacă există efecte, voi încerca să identific care sunt acestea.¹

---

¹ *This work was supported by the EEA & Norway University Cooperation Grant Program, project acronym SUSTENT, no. 21-COP-0031.*

CAPITOLUL I

Considerații generale privind rolul presei în societate

1.1 Relația dintre presă și societate

Mass-media reprezintă, conform lui Denis McQuail, „instituțiile sociale care se ocupă cu producerea și distribuția cunoștințelor”.² Potrivit aceluiași autor, principalele caracteristici ale mass-media sunt reprezentate de „folosirea unor tehnici (relativ) avansate pentru producția de masă și distribuirea mesajelor; organizarea riguroasă și reglementarea socială a activității lor; trimiterea mesajelor către audiențe (în mod potențial) foarte mari, care sunt necunoscute comunicatorului și libere să-i preia mesajele sau să le refuze”.³

Mihai Coman susține, în lucrarea sa, „Introducere în științele comunicării”, că termenul de mass-media își are originile în spațiul anglofon. Denumirea acestui concept are la bază un cuvânt englez (*mass*), care face referire la „masă” de consumatori ai produselor culturale, și un cuvânt de origine latină (*media*), cu referire la canalele prin care sunt transmise mesajele.⁴

Referitor la relația dintre presă și societate, John B. Thompson afirmă că „de la primele forme de folosire a gestului și a limbajului până la cele mai recente dezvoltări din tehnologia calculatoarelor, producerea, înmagazinarea și circularea informației și a conținutului simbolic au fost aspecte centrale ale vieții sociale”.⁵ De menționat este faptul că la momentul apariției primelor instituții mass-media, la sfârșitul secolului al XV-lea, produsele culturale erau accesibile unui număr scăzut de persoane, respectiv celor din clasele sociale înalte. Totuși, de-a lungul timpului, odată cu dezvoltarea premiselor accesului, ele au devenit disponibile aproape tuturor indivizilor, care, așa cum susține Thompson, „sunt răspândiți în timp și spațiu”.⁶

Relația dintre mass-media și societate se constituie, în principal, în jurul conceptului de receptare a mesajului. Potrivit lui John B. Thompson, receptarea produselor mass-media reprezintă o „activitate practică, de rutină, pe care indivizii o îndeplinesc ca pe o parte integrantă a vieții lor cotidiene”.⁷ Astfel, putem remarca strânsa legătură care există între cele două sfere, mass-media, pe de o parte, și societatea, pe de altă parte. De asemenea, mass-media este privită

---

² McQuail, Denis 1985, p. 498, apud Mihai Coman, *Introducere în sistemul mass-media*, 2007, p. 26.

³ Ibidem.

⁴ Coman, 2007, p. 23.

⁵ Thompson, B., John, *Media și modernitatea*, 1998, p. 15.

⁶ Ibidem.

⁷ Thompson, 1998, p. 41.

ca o componentă esențială, vitală, a vieții individului, fără de care acesta nu și-ar putea îndeplini parcursul său social.

Relația dintre mass-media și societate este considerată, în primul rând, o *realizare abilă*, în sensul că receptarea este condiționată într-o foarte mare măsură de o serie de abilități și competențe pe care indivizii le dobândesc și apoi le dezvoltă. Referitor la aceste abilități și competențe, John B. Thompson susține că „ele sunt atribute dobândite prin procesele de învățare sau inculcare, iar aceste procese pot fi diferențiate social în anumite privințe sau accesibile în mod diferențiat indivizilor de formație diferită”.⁸

Totodată, relația dintre mass-media și societate este considerată un *proces hermeneutic*. Conceptul face referire la faptul că indivizii care primesc produsele mass-media parcurg un proces de interpretare, care oferă produselor culturale un anumit sens. În aceeași ordine de idei, este util să menționăm că interpretarea unui produs mass-media este un proces elaborat, care necesită un anumit grad de implicare din partea individului pentru decodificarea acestuia. Astfel, John B. Thompson susține că o carte poate fi cumpărată și niciodată citită, așa cum un canal de televiziune poate fi lăsat deschis, chiar dacă nimeni nu se uită la el. Potrivit autorului, a cumpăra un produs înseamnă doar a intra în posesia acestuia, în timp ce „receptarea produselor mass-media implică mai mult de atât: ea cere un anumit grad de atenție (să-l citească, să-l urmărească, să se uite la el, să-l asculte etc); și făcând astfel, individul este de obicei angajat în faptul de a conferi un sens conținutului simbolic transmis de produs.”⁹

1.2 Rolul presei în societate

De-a lungul istoriei, rolul presei în societate a fost dictat de regimul politic care guverna un anumit spațiu. În acest sens, rolul presei a oscilat între acela de instrument de control al populației, atunci când vorbim despre regimuri totalitare, și acela de câmp autonom de informare corectă și obiectivă a indivizilor, atunci când vorbim despre un regim democratic funcțional. De asemenea, Raluca Petre susține în lucrarea „Media și societatea în schimbare” că presa reprezintă locul în care politicienii și deciziile acestora ajung să fie cunoscute de către indivizi.¹⁰

---

⁸ Idem, p. 43.

⁹ Idem, p. 44.

¹⁰ Petre, Raluca, *Media și societatea în schimbare*, note de curs UOC, 2020, p. 7.

Totodată, atunci când vorbim despre rolul presei în societate este oportun să amintim că acesta se manifestă prin intermediul celor cinci funcții ale mass-media enunțate de Mihai Coman, în lucrarea „Introducere în sistemul mass-media”: funcția de informare, funcția de interpretare, funcția de legătură, funcția de educare (culturalizare) și, nu în ultimul rând, funcția de divertisment.¹¹

Funcția de informare este ilustrată prin capacitatea presei de a le oferi oamenilor informațiile necesare, astfel încât aceștia să își poată controla mediul în care trăiesc. Pe de altă parte, funcția de interpretare face referire la semnificațiile pe care le oferă jurnalistul unui material de presă, prin sintetizarea informațiilor. Funcția de legătură se definește prin relația dintre consumatorii de mass-media, indiferent de spațiul în care se află, relație prilejuită de presă prin oferirea unor informații, idei și subiecte comune. Astfel, se ajunge la o comuniune bazată pe o proximitate informațională. Funcția de educare (culturalizare) este ilustrată prin capacitatea presei de a promova valorile și modelele culturale, dar și de a îngloba în conținuturile sale elemente care ajută la formarea gândirii și a comportamentului. Nu în ultimul rând, funcția de divertisment este, și ea, definitorie pentru rolul presei în societate, prin faptul că răspunde la nevoia de relaxare, de evadare din cotidian a indivizilor.¹²

Putem astfel observa că rolul presei în societate nu se rezumă doar la a informa cetățenii, ci și la a crea relații sociale bazate pe același context informațional, de a aduce în „lumina reflectoarelor” reprezentanți ai elitelor publice (culturale, politice, economice) sau de a oferi indivizilor o oportunitate de a se desprinde de rutina de zi cu zi.

Pe de altă parte, Doru Pop susține, în lucrarea „Mass-media și democrația”, că jurnalistul are de îndeplinit două roluri esențiale în societate. Acesta trebuie, în primul rând, să informeze corect cetățenii, dar și să supravegheze activitatea politicianilor, ale căror decizii influențează în mod direct cetățeanul și viața acestuia.¹³ Astfel, este reflectată atât influența pe care politicul o are asupra indivizilor, precum și ideea că presa, prin supravegherea puterii legislative, executive, dar și a celei judecătorești, devine, alături de acestea, a patra putere în stat.

Subiectul rolului presei în societate a fost intens dezbătut, iar în 2004, Daniel C. Hallin și Paolo Mancini, autorii lucrării „*Comparing Media Systems: Three models of media and politics*”, au propus trei modele care ilustrează relația dintre mass media și politică, conturând

---

¹¹ Coman, 2007, pp. 111-125.

¹² Ibidem.

¹³ Pop, Doru, *Mass-media și democrația*, 2001, p. 14.

astfel rolul presei în societate. În acest sens, Hallin și Mancini au dezvoltat și explicat trei modele: modelul mediteranean (modelul pluralist polarizat), modelul nordic și central european (modelul democratic corporatist) și modelul nord-atlantic (modelul liberal).

Modelul mediteranean (sau modelul pluralist polarizat) este specific țărilor din sudul Europei: Grecia, Spania, Portugalia, Italia și Franța. Dintre acestea, Grecia, Spania și Portugalia au cunoscut, în anii 1974 și 1975, o tranziție de la un regim autoritar la unul democratic, în timp ce Italia parcursese acest traseu trei decenii mai devreme, iar Franța era deja o democrație. În timpul regimurilor autoritare, presa din țările incluse în acest model era condusă de către stat, iar politica editorială era „adresată în cea mai mare parte unei elite educate interesată de lumea politică”.¹⁴ Odată cu trecerea la un sistem democratic, și mesajul presei a fost redirecționat mai mult către piață. Astfel, publicațiile „*La Repubblica* în Italia, *P'ublico* în Portugalia, *El Pa'is, Diario 16* (în anii 1970 și anii 1980) și *El Periodico de Catalunya* în Spania și *Eliberarea* în Franța au încercat agresiv să extindă circulația cu forme de jurnalism care combină vechiul accent pe politică cu interesul uman”.¹⁵ Statul a jucat întotdeauna un rol esențial în viața socială în țările din sudul Europei, iar acest lucru s-a resimțit și în presă. De asemenea, rolul important al statului în peisajul mass-media este dat și de instituțiile de presă pe care acesta le deține. Potrivit lui Hallin și Mancini, rolul statului în mass-media este unul foarte complex și „reflectă o combinație între tradițiile autoritare de intervenție și cele democratice”.¹⁶

Modelul nordic și central european (sau modelul democratic corporatist) este reprezentativ pentru țări precum Austria, Belgia, Danemarca, Finlanda, Olanda, Norvegia, Suedia, Germania și Elveția. Dacă țările nordice europene au fost pionierele în ceea ce privește dezvoltarea libertății presei, cele din centrul continentului au avut, potrivit lui Hallin și Mancini, o tranziție lungă către o presă liberă.¹⁷ Totodată, o caracteristică importantă a acestui model este cea a intervenției semnificative din partea statului în viața mass-media, existând, însă, „o protecție puternică pentru libertatea presei și prevederi puternice privind accesul public la informațiile guvernamentale”.¹⁸ De asemenea, în cadrul acestui model, serviciul public de radio-difuziune este puternic dezvoltat.

---

¹⁴ Hallin, Daniel, Mancini, Paolo, *Comparing Media Systems: Three models of media and politics*, 2004, p. 95.

¹⁵ Ibidem, p. 96.

¹⁶ Ibidem, pp. 96-98.

¹⁷ Ibidem, p. 146.

¹⁸ Ibidem, p. 160.

Nu în ultimul rând, modelul nord atlantic (sau modelul liberal) îl regăsim în Marea Britanie, Statele Unite ale Americii, Canada și Irlanda. Dacă în Statele Unite ale Americii, Canada și Irlanda, „neutralitatea politică a ajuns să fie poziția tipică a ziarelor”¹⁹, dar și a posturilor de radio-difuziune, în Marea Britanie „presa a reflectat întotdeauna diviziunile politicii de partid”.²⁰ Astfel, putem remarca faptul că presa din Statele Unite ale Americii, Canada și Irlanda se caracterizează prin imparțialitate, în timp ce presa din Marea Britanie a jucat un rol important în viața politică. Spre deosebire de celelalte două modele, intervenția statului în sectorul media din statele specifice modelului nord atlantic a fost limitată, iar presa comercială a fost puternic dezvoltată, în timp ce, în paralel, s-a dezvoltat o tradiție „centrată pe fapte”, care a dus la o profesionalizare puternică a jurnalismului în cele patru state.

1.3. Liberul acces la informații de interes public

Atunci când vorbim despre un sistem democratic, cetățenii, indiferent de clasă socială, sex, rasă, etnie, confesiune religioasă, orientare sexuală etc., se bucură - sau, principial, ar trebui să se bucure - de aceleași drepturi. Printre acestea se numără unul dintre cele mai importante drepturi, fundamentul pe care se construiește o democrație: dreptul la informare. În strânsă legătură cu acesta se află un alt drept important, cel la liberă exprimare.

Dreptul la informare este garantat, în România, prin articolul 31 din Constituție, care prevede, la alineatul 1, că „dreptul persoanei de a avea acces la orice informație de interes public nu poate fi îngădit”. De asemenea, alineatul 2 al aceluiași articol menționează că instituțiile publice sunt obligate să le furnizeze cetățenilor informații cu privire la activitatea acestora. Totodată, alineatul 4 prevede faptul că mijloacele de informare în masă, atât publice, cât și private, au obligația să informeze corect opinia publică. Nu în ultimul rând, la alineatul 5 al articolului 31 din Constituția României se menționează că serviciile publice de radio și televiziune sunt autonome: „ele trebuie să garanteze grupurilor sociale și politice importante exercitarea dreptului la antenă. Organizarea acestor servicii și controlul parlamentar asupra activității lor se reglementează prin lege organică”.²¹

Pe de altă parte, dreptul la libera exprimare este garantat de articolul 30 din Constituție. Totodată, presa este, și ea, menționată în acest articol, precizându-se că „libertatea presei implică și libertatea de a înființa publicații” (alineatul 3), dar și că „nici o publicație nu poate fi

---

¹⁹ Ibidem, p. 208.

²⁰ Ibidem.

²¹ <https://www.cdep.ro/pls/dic/site.page?id=339> (accesat la 13 decembrie 2022).

suprimată” (alineatul 4). De asemenea, alineatul 2 al articolului 30 din Constituție interzice cenzura de orice fel. Referitor la instituțiile media, alineatul 5 prevede că legea poate impune instituțiilor media să facă publică sursa finanțării. În altă ordine de idei, la alineatele 6, 7 și 8 sunt menționate cazurile în care este îngădit dreptul la libera exprimare.²²

Observăm că este recomandat, dar nu obligatoriu, ca instituțiile media să își facă publice sursa finanțării. Astfel, redacțiile pot fi finanțate de partide politice, oamenii politici sau chiar de unele companii, fără ca publicul să cunoască acest aspect. Principala consecință care decurge de aici se reflectă în politica editorială, care ajunge să fie dominată de interesele proprii ale unor anumite grupuri de persoane, lăsând în umbră obiectivitatea care ar trebui să definească profesia de jurnalist.

De asemenea, un instrument extrem de important, care le permite jurnaliștilor să acceseze informații despre activitatea diferitelor instituții publice, este Legea 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public. De reținut este faptul că acest act normativ nu se adresează doar jurnaliștilor, ci oricărui cetățean care dorește să se informeze cu privire la activitatea unei instituții publice.

Astfel, la articolul 1 al Legii 544/2001 se menționează că „accesul liber și neîngrădit al persoanei la orice informații de interes public, definite astfel prin prezenta lege, constituie unul dintre principiile fundamentale ale relațiilor dintre persoane și autoritățile publice, în conformitate cu Constituția României și cu documentele internaționale ratificate de Parlamentul României”.²³

Totodată, articolul 2 al prezentei legi explică ce este o instituție publică: „orice autoritate ori instituție publică ce utilizează sau administrează resurse financiare publice, orice regie autonomă, societate reglementată de Legea societăților nr. 31/1990, republicată, cu modificările și completările ulterioare, aflată sub autoritatea sau, după caz, în coordonarea ori în subordinea unei autorități publice centrale sau locale și la care statul român sau, după caz, o unitate administrativ-teritorială este acționar unic ori majoritar, precum și orice operator sau operator regional”.²⁴ Același articol stipulează că „se supun prevederilor prezentei legi partidele politice,

---

²² Idem.

²³ https://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htm?act_text?id=30060 (accesat la 13 decembrie 2022).

²⁴ <https://legislatie.just.ro/public/detaliidocument/31413> (accesat la 08 aprilie 2023).

federațiile sportive și organizațiile neguvernamentale de utilitate publică, care beneficiază de finanțare din bani publici.”²⁵

Liberul acces la informațiile de interes public este asigurat de instituțiile publice, potrivit articolul 3 al legii amintite, atât din oficiu, cât și la cerere. Articolul 5, alineatul 1, precizează care sunt informațiile din oficiu pe care instituțiile publice trebuie să le comunice:

- a) „actele normative care reglementează organizarea și funcționarea autorității sau instituției publice;
- b) structura organizatorică, atribuțiile departamentelor, programul de funcționare, programul de audiențe al autorității sau instituției publice;
- c) numele și prenumele persoanelor din conducerea autorității sau a instituției publice și ale funcționarului responsabil cu difuzarea informațiilor publice;
- d) coordonatele de contact ale autorității sau instituției publice, respectiv: denumirea, sediul, numerele de telefon, fax, adresa de e-mail și adresa paginii de Internet”.²⁶

În aceeași ordine de idei, la articolul 5, alineatul 1, al legii 544/2001 se mai precizează că sunt informații din oficiu și:

- e) „sursele financiare, bugetul și bilanțul contabil;
- f) programele și strategiile proprii;
- g) lista cuprinzând documentele de interes public;
- h) lista cuprinzând categoriile de documente produse și/sau gestionate, potrivit legii;
- i) modalitățile de contestare a deciziei autorității sau a instituției publice în situația în care persoana se considera vătămată în privința dreptului de acces la informațiile de interes public solicitate.”²⁷

Potrivit legii amintite, instituțiile publice au obligația de a organiza lunar conferințe de presă pentru a informa publicul cu privire la activitatea instituțională. Totodată, articolul 18 din lege face referire la relația dintre instituții și jurnaliști, precizând că instituțiile sunt obligate să acorde acreditări celor din urmă, fără nicio discriminare. De asemenea, articolul 20 prevede că „mijloacele de informare în masă nu au obligația să publice informațiile furnizate de autoritățile sau de instituțiile media”.²⁸

---

²⁵ Idem.

²⁶ Idem.

²⁷ Idem.

²⁸ Idem.

Pe lângă reglementările naționale, există și documente internaționale care asigură atât libertatea de exprimare, cât și dreptul la informare. Dintre acestea amintim:

- Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată de Organizația Națiunilor Unite (ONU), în 1948: „Orice individ are dreptul la libertatea de opinie și de exprimare, ceea ce implică dreptul de a nu fi tulburat pentru opiniile sale și acela de a căuta, de a primi și de a răspândi, fără considerații de frontieră, informații și idei prin orice mijloc de exprimare”²⁹ (Declarația Universală a Drepturilor Omului, articolul 19, 1948)
- Convenția Europeană a Drepturilor Omului, semnată în 1950, la Roma: „Orice persoană are dreptul la libertate de exprimare. Acest drept include libertatea de opinie și libertatea de a primi sau a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică Statele să supună societățile de radiodifuziune, cinematografie sau televiziune unui regim de autorizare”³⁰ (Convenția Europeană a Drepturilor Omului, articolul 10, 1950)

1.4. Modele de finanțare a instituțiilor mass-media

Instituțiile mass-media, la fel ca orice altă instituție, au nevoie de surse de finanțare, astfel încât să devină sustenabile și să poată să susțină procesul editorial. Dacă la începutul apariției ei, presa era privită ca o activitate intelectuală, cu timpul, aceasta a devenit un model de afacere, mai ales în lumea anglo-saxonă. Astfel, începând cu secolul al XIX-lea, presa intră în sfera industrializării și comercializării: „ea a devenit astfel obiectul unei piețe și, respectiv, industriei a produselor mass-media”, observă Mihai Coman.³¹

Odată cu trecerea timpului, s-au dezvoltat mai multe moduri prin care instituțiile media au reușit să se susțină financiar, să devină sustenabile. Unul dintre acestea este vânzarea produselor media la bucată, variantă valabilă în presa scrisă. O altă modalitate este cea a vânzării, respectiv a închirierii, dreptului la acces. Astfel, instituțiile media colectează venituri fie din abonamente, fie din taxa de conectare la cablu, fie prin prețul stabilit pentru receptarea unor programe sau televiziuni (*pay-per-view*).

Totodată, un alt mod de finanțare pentru instituțiile media este cel al vânzării spațiului de publicitate. Nu în ultimul rând, întreprinderile de presă mai pot obține bani din subvențiile

---

²⁹ https://irdo.ro/irdo/pdf/078_ro.pdf (accesat la 13 decembrie 2022).

³⁰ https://www.echr.coe.int/documents/convention_ron.pdf (accesat la 13 decembrie 2022).

³¹ Coman, 2007, p. 43.

oferite din partea statului (în cazul instituțiilor media publice), fie din donațiile celor care consumă produsele media.³² Mecanismul de finanțare prin intermediul donațiilor mai este cunoscut sub numele de „*crowdfunding*” sau „finanțare populară”. Astfel, așa cum explică Raluca Petre în lucrarea „Media și societatea în schimbare”, „dacă cineva este interesat de un anumit canal sau un anumit proiect, dă o sumă de bani lunar, de exemplu, pentru a susține respectivul proiect”.³³

Pe de altă parte, o instituție media are, pe lângă încasări, și o componentă de costuri, care asigură buna funcționare a întreprinderii. Printre aceste costuri se numără, în primul rând, salariile angajaților. Totodată, alte costuri sunt reprezentate de aparatura necesară producției (tipografiile pentru presa scrisă, calculatoarele pentru televiziune, radio și presa *online*, camere de filmat, microfoane etc.), chirii, *soft-uri*, drepturi de autor, licențe ș.a.m.d.

În lucrarea sa, „Introducere în sistemul mass-media”, Mihai Coman afirmă că, de-a lungul vremii, costurile de producție și distribuție au crescut constant, iar cererea a devenit „inegală și imprevizibilă”, ceea ce a condus la apariția trusturilor de presă. Potrivit autorului, trustul de presă este un model de organizare a unei întreprinderi media. Mai exact, Mihai Coman susține că trustul de presă reprezintă „integrarea instituțiilor într-un conglomerat complex”.³⁴ Cu alte cuvinte, trustul de presă a apărut ca o modalitate de atenuare a costurilor, iar în acest mod mai multe instituții media s-au asociat, și-au pus conținuturile la comun și au distribuit produse media sub umbrela unui singur nume.

1.5. Mass-media, a patra putere în stat

Orice stat de drept, democratic, are la bază unul dintre cele mai importante fundamente care garantează sănătatea unei societăți, acela al separării puterilor în stat. Astfel, cele trei puteri, legislativă, executivă și judecătorească își desfășoară activitatea independent una de cealaltă, asigurând un echilibru în ceea ce privește buna funcționare a statului.

În România, puterea legislativă este reprezentată de Parlament, format din Camera Deputaților și Senat, care are rolul de a legifera, fiind, de altfel, singura autoritate legiuitoare a țării, potrivit articolului 61, alineatul 1, din Constituția României. Puterea executivă - în

---

³² Idem, p. 45.

³³ Petre, 2020, p. 23.

³⁴ Coman, 2007, p. 51.

România - este împărțită între Guvern și Președinte. Guvernul asigură punerea în aplicare a legilor adoptate de Parlament, în timp ce Președintele are rolul de mediator „între puterile statului, precum și între stat și societate”, se menționează la articolul 80, alineatul 1, din legea fundamentală a țării. Nu în ultimul rând, puterea judecătorească veghează asupra respectării legilor și este exercitată de către instanțele de judecată: Înalta Curte de Casație și Justiție, curți de apel, tribunale și judecătoria.

Primele semne de dezvoltare a presei au avut loc în perioada mișcării iluministe, atunci când gânditorii iluminiști au ajuns la concluzia că oamenii au nevoie, pe lângă instituțiile care se ocupau de formarea și cultivarea populației (școlile, teatrul, cercurile literare etc.), și de o instituție care să aibă ca obiectiv informarea cetățenilor. Potrivit lui Mihai Coman, primii pași spre informarea oamenilor au fost reprezentați de articolele pe care scriitorii celebri de la acea vreme le scriau periodic și în care relatau despre evenimentele importante de la vremea respectivă. Același autor menționează că de-abia în secolul al XIX-lea presa începe să devină autonomă, iar jurnalismul să devină o profesie de sine stătătoare.³⁵

Treptat, presa începe să se dezvolte din ce în ce mai mult, să contribuie decisiv la dezvoltarea spațiului public, dar și să se constituie ca principală sursă de informare a cetățenilor. Consacrarea presei a condus la apariția, în peisajul formatorilor de opinie, pe lângă politicieni cunoscuți sau artiști consacrați, a unui nou actor, și anume jurnalistul.³⁶ Sociologul Patrick Champagne afirmă despre jurnaliști că aceștia „contribuie la impunerea temelor de dezbatere publică, precum și la fabricarea opiniei publice”.³⁷ Astfel, putem spune că acesta este unul dintre aspectele care clasifică presa drept cea de-a patra putere în stat. Această idee este susținută și de James Curran, care afirmă că „spațiul public mediatic (...) nu numai că se detașează de structurile statului (ca o sferă alternativă), dar se prezintă ca o instanță adversativă, ca o formă de supraveghere a activității Puterii și a funcționării sistemului public”.³⁸ Aflăm, astfel, că presa poate fi un organism independent de instituțiile care guvernează statul și, mai mult de atât, se concentrează pe monitorizarea activității Puterii, devenind, așadar, o altă putere la rândul ei.

---

³⁵ Ibidem, pp. 208-209.

³⁶ Ibidem, p. 209.

³⁷ Champagne, Patrick 1995, p. 26, în Coman, 2007, p. 209.

³⁸ Curran, James 1991, în Coman, 2007, p. 210.

O altă definiție pentru conceptul de „presă, a patra putere în stat”, dar în strânsă legătură cu ideile autorilor menționați anterior, este formulată de Mihai Coman. Acesta remarcă faptul că presa s-a implicat mai mult în viața politică a societății și a devenit capabilă să influențeze Puterea: „Mai puțin detașate ori intelectuale, presa și spațiul public mediatic pe care îl creează au devenit mai implicate politic, mai puternice prin capacitatea de a influența Puterea și mai vizibile în ochii publicului. Astfel (și în termenii cei mai cunoscuți) presa a devenit a patra putere”.³⁹

Pe de altă parte, presa reprezintă a patra putere și prin faptul că, datorită notorietății pe care a căpătat-o de-a lungul vremii, celelalte puteri se văd „obligate” să apeleze la serviciile sale pentru promovare și obținerea legitimității în ochii cetățenilor, fără însă a reuși întotdeauna să o subordoneze lor, susține Gérald Leblanc: „ea (n.r. presa) devine o adevărată putere în momentul în care se separă de celelalte puteri, oferindu-le însă accesul la cuvântul și imaginea publică”.⁴⁰ Presa devină sustenabilă și puternică în momentul în care se separă de celelalte puteri.

Totodată, conceptul de „presă, a patra putere în stat” are un corespondent și în limba engleză, și anume „watchdog” (câine de pază). Potrivit lui Collin Sparks, acest termen descrie activitatea de supraveghere a presei asupra Puterii, pentru a amenda posibile excese sau abuzuri.⁴¹ La polul opus se află sintagma „lap dog”, care conturează imaginea unei prese aservite unor interese, astfel încât aceasta nu mai servește interesul public, susține Mihai Coman.⁴²

---

³⁹ Coman, 2007, p. 210.

⁴⁰ Leblanc, Gérald, 1995, p. 15, în Coman, 2007, p. 210.

⁴¹ Sparks, Collin, 1995, p. 52, în Coman, 2007, p. 211.

⁴² Coman, 2007, p. 211.

CAPITOLUL II

Considerații generale privind jurnalismul de investigație

2.1. Ce este și ce nu este jurnalismul de investigație?

Legătura dintre conceptul de „presa, a patra putere în stat” și jurnalismul de investigație se construiește în jurul subiectelor pe care acest tip de jurnalism le abordează. Eforturile pe care un jurnalist de investigație le face pentru a scoate la lumină un caz revoltător, o ilegalitate care ar putea schimba un sistem din temelii, poziționează jurnalismul de investigație pe un piedestal și îl consacră ca un instrument prin care cetățenii de rând pot afla care sunt neregulile care domină societatea și care le afectează viața de zi cu zi. Jurnalismul de investigație este, așadar, un mod prin care presa se impune ca a patra putere în stat.

Așa cum menționam anterior, jurnalismul este un domeniu complex, fiind compus din mai multe genuri jurnalistice, fiecare având caracteristicile și practicile sale specifice. Fie că vorbim despre știre, reportaj, interviu, anchetă sau portret, fiecare dintre aceste genuri jurnalistice se distinge prin anumite trăsături definitorii. În opinia mai multor teoreticieni din domeniul Științelor comunicării, jurnalismul de investigație este unul dintre cele mai complexe demersuri din domeniul presei. De aceeași părere este și Raluca Petre, care susține că jurnalismul de investigație este o muncă de explorare pe parcursul căruia jurnalistul trebuie să apeleze la toate tipurile de surse pentru a ajunge la o valoare de adevăr: „reprezintă cel mai complex și sofisticat mod de a face jurnalism, un demers de cercetare sistematică realizat cu scopul de a scoate la lumină nereguli ce prejudiciază interesele legitime ale cetățenilor într-un stat de drept”.⁴³

De asemenea, Hugo de Burgh susține că jurnalismul de investigație este activitatea prin care jurnaliștii atrag atenția asupra neregulilor întâlnite la nivelul sistemelor care stau la baza societății și care ar trebui să asigure buna funcționare a acestora. De asemenea, același autor menționează că jurnaliștii de investigație trebuie să fie mereu atenți, astfel încât să sesizeze în încercarea Puterii de a creiona bunăstarea societății posibilele eșecuri ale sistemelor.⁴⁴

---

⁴³ Petre, Raluca, *Managementul informației în media*, 2019, p. 290.

⁴⁴ De Burgh, Hugo, *Jurnalismul de investigație, context și practică*, 2006, p. 9.

O altă definiție este cea a lui Cristian Grosu și Liviu Avram, în viziunea cărora la baza jurnalismului de investigație stau patru mari cerințe:

1. „Este rezultatul inițiativei proprii a jurnalistului, care, în baza documentării personale, oferă o perspectivă susținută cu probe asupra unui subiect.
2. Subiectul este de mare interes public, iar abordarea gazetarului merge la dezvăluirea cazurilor concrete în conexiuni care să denunțe un fenomen.
3. Vizează carențe din viața comunității – corupție, abuzuri, erori ale sistemului social, administrativ etc. (...)
4. Abordează întotdeauna chestiuni pe care autoritățile, instituțiile sau personale interesate se străduie să le ascundă publicului (...).”⁴⁵

Astfel, potrivit celor doi autori, o investigație jurnalistică trebuie să pornească de la dorința ziaristului de a documenta un subiect sensibil, greu accesibil din cauza încercărilor de a îl ține „la secret”, care poate duce chiar la descoperirea unui fenomen. Totodată, din definiția lui Cristian Grosu și Liviu Avram aflăm că subiectul trebuie să fie unul de interes public, care să atace o problemă la care este expus un grup de oameni, o comunitate și nu să servească unui interes ascuns sau personal.

Genul jurnalistic care stă sub umbrela jurnalismului de investigație este ancheta, care reprezintă și cel mai complex gen jurnalistic. Potrivit teoreticienilor, acesta este rezervat, în primul rând, ziaristilor experimentați, care reușesc să ierarhizeze și să filtreze informațiile mai bine decât un jurnalist începător.

O definiție a anchetei jurnalistice este cea dată de Michel Voirol, pe care Sorin Preda îl citează în lucrarea „Manual de jurnalism”, coordonată de Mihai Coman. Michel Voirol definește ancheta jurnalistică prin comparație cu reportajul, precizând că prima are menirea de a demonstra un fapt, în timp ce reportajul se concentrează pe descrierea, povestirea unui subiect: „Dacă reportajul arată, ancheta demonstrează. Subiectul reportajului este un spectacol. Subiectul anchetei este o problemă de interes general”.⁴⁶ Analizând această definiție, putem concluziona că ancheta jurnalistică este un gen sobru, în care informația primează, iar elementele de dramatizare sunt limitate.

---

⁴⁵ Grosu, Cristian, Avram, Liviu, Jurnalismul de investigație, 2004, pp. 19-20.

⁴⁶ Voirol, Michel *apud* Preda, Sorin, în Coman, Mihai, *Manual de jurnalism*, 2009, p. 395.

Revenind la complexitatea pe care o implică jurnalismul de investigație, pre-documentarea și documentarea sunt compuse din multe date, informații, precum și fapte pe care jurnalistul fie le observă singur, fie îi sunt relatate de sursele sale. De aceea, jurnaliștii Vlad Stoicescu și Ovidiu Vanghele remarcă faptul că cea mai de preț calitate a jurnalistului de investigație este acuratețea, capacitatea acestuia de filtra și clasifica informațiile pe care le obține: „reporterul are nevoie de structură, de un set de criterii obiective după care să-și ghideze observațiile și să strângă faptele. Acești pași îl ajută pe reporter să reducă potențialul erorii în munca sa”.⁴⁷

Având în față câteva definiții ale jurnalismului de investigație, precum și câteva aspecte despre ce implică munca unui jurnalist de investigație, este oportun să aflăm și care sunt confuziile pe care unii oameni, uneori chiar practicieni, le fac atunci când vine vorba despre acest domeniu. Este vorba, aici, despre diferite practici ale unor ziariști de a expune un anumit subiect, chiar dacă uneori încalcă etica profesională.

Pe de o parte, putem vorbi despre dosarul prefabricat, o practică descrisă de Liviu Avram și Cristian Grosu în lucrarea „Jurnalismul de investigație”. Astfel, potrivit celor doi, aceste dosare sunt fie „dosare prăfuite de ani de zile prin sertarele oficialităților, fie (...) dosare «muncite» de alții”.⁴⁸ Vorbim aici despre anumite dosare din arhiva unor autorități apărute peste noapte, unde subiectul anchetat este o personalitate importantă, iar publicarea datelor din dosar i-ar afecta acestuia cariera într-un fel sau altul. Nu este exclus ca uneori acel dosar să fie „fabricat” de unele persoane sau chiar instituții, tocmai pentru a se atinge scopul amintit anterior. Astfel, Liviu Avram și Cristian Grosu consideră că această practică nu poate fi definită ca o muncă a jurnalismului de investigație, „iar uneori nu doar ziariștii, ci chiar și unii editori cu pretenții confundă jurnalismul de investigație cu simpla conspectare a unui astfel de dosar”.⁴⁹

Pe de altă parte, Hugo de Burgh identifică alte confuzii în legătură cu domeniul jurnalismului de investigație. Una dintre acestea este jurnalismul disident. Potrivit autorului, deși unii ziariști au tendința de a se poziționa în contradictoriu cu o anumită problemă a societății, aceștia trebuie să păstreze un echilibru și să nu facă din aceasta o luptă personală. Astfel, dacă jurnalistul descoperă că sistemul pe care îl investighează nu a greșit cu nimic trebuie să încheie cercetarea și să nu încerce cu orice scop să identifice o problemă: „poți să fii

---

⁴⁷ Stoicescu, Vanghele, 2017, p. 6.

⁴⁸ Grosu, Avram, 2004, p. 21.

⁴⁹ Ibidem.

în dezacord cu autoritatea, dar nu e cert că vei găsi dovada comportării neregulamentare a autorității, deci, nu vei investiga”.⁵⁰

2.2. Pre-documentarea și documentarea în jurnalismul de investigație

În cadrul anchetei jurnalistice, fiind un gen mai greu de redactat, care cuprinde multe informații și fapte care uneori pot chiar induce jurnalistul în eroare, drumul până la conturarea unor concluzii și, implicit, redactarea materialului este unul anevoios. Acest traseu este alcătuit din două părți, și anume pre-documentarea și documentarea. Potrivit jurnaliștilor Vlad Stoicescu și Ovidiu Vanghele, pentru ca cele două etape să fie îndeplinite corect, un jurnalist are nevoie de două calități: să înțeleagă foarte bine sistemul/statul în care își desfășoară activitatea și să beneficieze de o rețea de surse foarte bună.⁵¹

În ceea ce privește pre-documentarea, aceasta este un punct important, esențial în demararea unei anchete jurnalistice. Este momentul în care jurnalistul trebuie să alcătuiască o listă cu informațiile pe care le are până în acel moment, informații „la prima mână”, pe care ulterior trebuie să le verifice. În acest mod, ziaristul reușește să facă diferența dintre un simplu zvon și o informație relevantă pentru ancheta sa și să înțeleagă dacă aceasta merită sau nu să fie demarată, menționează Grosu și Avram. Totodată, jurnalistul trebuie să pună la îndoială informațiile pe care o sursă i le furnizează la început. Astfel, ziaristul poate observa dacă nu cumva datele sursei sunt simple presupuneri sau informații „vagi, auzite la a treia mână, deformatate de exagerări sau nu sunt informații, ci pur și simplu zvonuri”.⁵²

Pre-documentarea poate presupune, conform lui Vlad Stoicescu și Ovidiu Vanghele, o vizită pe teren, o căutare pe Google sau în bazele de date specializate, o convorbire telefonică cu o sursă, o scurtă discuție cu reprezentanții unei instituții sau orice alt demers prin care jurnalistul crede că își poate confirma anumite ipoteze. Aceiași autori menționează că pre-documentarea trebuie făcută atent, astfel încât jurnalistul să nu greșească, deoarece dacă această etapă este parcursă în mod corect poate scuti ziaristul de timp și resurse pierdute în verificarea ulterioară a unei piste eronate.⁵³

---

⁵⁰ De Burgh, 2006, p. 21.

⁵¹ Stoicescu, Vanghele, 2017, pp. 14-15.

⁵² Grosu, Avram, 2004, p. 42.

⁵³ Stoicescu, Vanghele, 2004, p. 14-15.

Nu în ultimul rând, în faza de pre-documentare are loc și identificarea, de către jurnalist, a subiectului anchetei. Grosu și Avram mai numesc subiectul anchetei și „ținta”, care poate fi reprezentată fie de o persoană, fie de o instituție sau autoritate, iar ancheta jurnalistului va avea rolul de a-i „denunța incompetența, abuzul, reaua-credință în raport cu interesele comunității”.⁵⁴

Astfel, pre-documentarea se conturează ca o etapă în care informațiile primite de la o sursă sunt filtrate pentru ca jurnalistul să nu fie indus în eroare, să nu fie condus pe o pistă greșită, iar în acest sens putem afirma că pre-documentarea este etapa în care jurnalistul decide dacă pornește sau nu ancheta. În această ordine de idei, pre-documentarea poate însemna atât începutul unei anchete jurnalistice, cât și sfârșitul ei încă „din fașă”.

Următorul punct esențial într-o anchetă jurnalistică este documentarea, punctul în care munca jurnalistului începe să devină din ce în ce mai dificilă, pentru că apar noi surse și noi informații care trebuie verificate și puse cap la cap. Vlad Stoicescu și Ovidiu Vanghele definesc documentarea în jurnalismul de investigație drept „cel mai important și mai amplu moment al drumului de la o idee la o investigație de presă”.⁵⁵ Tot ei spun despre această etapă este cea în care ziaristul își adună probele necesare pentru a-și valida ipoteza.

Una dintre diferențele principale dintre pre-documentare și documentare este, susțin Vlad Stoicescu și Ovidiu Vanghele, reprezentată de scopul pentru care este realizată. Dacă jurnalistul parcurge etapa de pre-documentare pentru o validare internă a ipotezei, în etapa de documentare acesta strânge dovezi care să demonstreze și publicului ipoteza de la care a plecat.⁵⁶

Pentru a obține informații, jurnaliștii apelează la diverse tehnici de documentare. Una dintre acestea este observația. Cristian Grosu și Liviu Avram afirmă despre această tehnică faptul că oferă autenticitate materialului, jurnalistul dovedind că a fost pe teren și a observat cu ochii lui fenomenul despre care relatează. Cei doi mai susțin că prin intermediul observației jurnalistul devine martor, chiar o sursă pentru sine, iar ancheta jurnalistică un material mult mai ușor de citit.⁵⁷

---

⁵⁴ Grosu, Avram, 2004, p. 41.

⁵⁵ Stoicescu, Vanghele, 2017, p. 15.

⁵⁶ Ibidem.

⁵⁷ Idem, pp. 59-60.

Totodată, Raluca Petre distinge, în lucrarea „Managementul informației în media”, trei tipuri de observație: observația dintr-un colț, observația participativă și observația neparticipativă. În ceea ce privește observația dintr-un colț, jurnalistul nu își face simțită prezența și nici nu intervine în desfășurarea evenimentelor pe care le observă. Acesta doar își ia notițe și asimilează ceea ce vede în jur, fapt care face ca acest tip de observație să fie unul care „permite adăugarea de elemente de atmosferă, detalii specifice locului unde se face observația”.⁵⁸

Pe de altă parte, în cadrul observației participative, jurnalistul devine un membru al grupului pe care îl studiază, asumându-și astfel o nouă identitate socială, susține Raluca Petre. Rolul acestei tehnici este acela ca ziaristul să înțeleagă mai bine caracteristicile unui fenomen pe care îl documentează. La polul opus se află observația neparticipativă, care presupune ca jurnalistul să fie de față atunci când evenimentul care îl interesează se desfășoară, însă acesta nu se implică activ, nu influențează ceea ce se întâmplă, ci doar asimilează informații cu privire la acțiune. De menționat este faptul că actorii implicați în eveniment cunosc statutul profesional al jurnalistului, știind astfel că „au în față un jurnalist la lucru”.⁵⁹

O altă tehnică utilizată de jurnaliști pentru a obține informații este cea a documentării sub acoperire. În cadrul acesteia, jurnalistul se infiltrează sub o altă identitate într-un grup de persoane care comit neregulile investigate. Ziariștii apelează la această tehnică deoarece doresc să afle cum funcționează sistemul și care sunt detaliile de culise ale acestuia. De aceea, documentarea sub acoperire este considerată ca fiind periculoasă și, uneori, poate ridica probleme în ceea ce privește etica. Totuși, dacă jurnalistul reușește să obțină informațiile necesare fără a fi părtaș sau a instiga pe cineva la a comite o ilegalitate, acest demers poate fi îndeplinit fără mari probleme, susțin Cristian Grosu și Liviu Avram.⁶⁰ Totodată, jurnalistul trebuie să fie foarte bine pregătit atunci când decide să recurgă la această tehnică, astfel încât să fie capabil de „o bună stăpânire de sine și anticipare a reacțiilor tuturor celor cu care vine în contact în cursul documentării”.⁶¹

---

⁵⁸ Petre, Raluca, 2019, p. 208.

⁵⁹ Idem, pp. 209-212.

⁶⁰ Grosu, Avram, 2004, p. 89.

⁶¹ Idem, p. 87.

2.3. Sursele în jurnalismul de investigație

Atunci când vorbim despre un material de presă, indiferent de genul jurnalistic pe care îl acoperă, sursele joacă un rol important în documentarea și, ulterior, redactarea acestuia. Jurnalistul depinde foarte mult de sursele sale și de informațiile pe care le obține prin intermediul acestora, indiferent de tipul de surse despre care vorbim. Totuși, în cazul anchetei jurnalistice sursele joacă un rol crucial, reprezentând un element fără de care ancheta nu se poate desfășura. În principal, este vorba despre sursele umane, care sunt de mai multe tipuri și fie dezvăluie o posibilă abatere de la normă a unei instituții, a unei persoane, a unor indivizi, fie oferă informații precise, de specialitate despre un anumit fenomen și despre cum funcționează acesta.

Jurnaliștii Vlad Stoicescu și Ovidiu Vanghele susțin că „rețeaua de surse este unul dintre cele mai importante instrumente ale jurnalistului”.⁶² Aceiași autori afirmă că ziaristul trebuie să își dezvolte constant rețeaua de surse umane, astfel încât acesta să aibă acces la informații din domenii și sectoare cât mai diverse. Totodată, cei doi atrag atenția asupra faptului că jurnalistul trebuie să păstreze o oarecare distanță față de sursele sale, să evite prietenii strânse, astfel încât să nu fie influențat în abordarea unui subiect: „Prietenii, dușmăniile sau un anumit mod de gândire propriu sursei s-ar putea transfera de la sursă la respectivul jurnalist”.⁶³

La nivel general, sursele pe care un jurnalist le poate utiliza în documentarea unui material de presă sunt împărțite în surse materiale, numite și surse fizice și surse umane. Raluca Petre introduce un al treilea tip de sursă, și anume observația, prin intermediul căreia jurnalistul află direct de la fața locului, apelând la propriile filtre, informațiile de care are nevoie.⁶⁴ Pe toate cele trei tipuri le regăsim și în jurnalismul de investigație, acestea jucând, așa cum menționam anterior, un rol esențial în desfășurarea demersului jurnalistic.

În ceea ce privește sursele materiale pe care un jurnalist le poate folosi într-o anchetă, acestea pot consta în orice tip de document disponibil fie pe suport clasic, fie pe suport electronic. De asemenea, potrivit lui Cristian Grosu și Liviu Avram, pot reprezenta surse materiale documentele fizice, paginile web sau înregistrări audio sau video.⁶⁵ În ceea ce privește pe cele din urmă, Vlad Stoicescu și Ovidiu Vanghele susțin că acestea pot fi obținute

---

⁶² Stoicescu, Vanghele, 2017, p. 17.

⁶³ Ibidem.

⁶⁴ Petre, 2019, p. 108.

⁶⁵ Grosu, Avram, 2017, p. 49.

„legal sau ilegal”, iar jurnaliștii pot consulta chiar și „documente cu caracter privat (...) sau secret, dacă situația o cere”.⁶⁶

Atunci când vorbim despre sursele umane sau orale, în jurnalismul de investigație acestea pot fi de mai multe tipuri, în funcție de interesul sau implicația pe care le au în derularea anchetei. O clasificare a surselor umane este făcută de Cristian Grosu și Liviu Avram, care afirmă că acestea sunt de trei feluri: surse expert, surse partizane și surse de interes uman (sau martorii, așa cum îi mai numește Raluca Petre).⁶⁷ Sursele expert, în viziunea celor doi autori, sunt reprezentate de acele persoane care nu sunt implicate în subiect, dar care sunt avizate într-un domeniu anume, având pregătire de specialitate, devenind astfel cele mai de încredere surse. Pe de altă parte, sursele partizane reprezintă persoanele implicate în anchetă, iar la rândul lor sunt împărțite în alte două categorii: surse partizane amabile (cele interesate ca subiectul să fie abordat de către jurnaliști) și surse partizane ostile (care mai sunt numite, după cei doi autori și „șinte”, interesate ca subiectul să nu apară). Nu în ultimul rând, sursele de interes uman, martorii, sunt cei care nu au o implicație directă în subiect, dar care cunosc detalii de culise sau de la fața locului, oferind astfel un aspect mai colocvial anchetei.⁶⁸

Totodată, Sorin Preda consideră că și politicienii sunt o sursă umană de foarte mare importanță. Preda susține că oamenii politici vor fi mereu interesați să furnizeze informații jurnaliștilor, dar aceștia din urmă trebuie să fie foarte atenți, deoarece aceste informații au menirea de a-i avantaja pe politicienii care le dezvăluie. Astfel, Sorin Preda atrage atenția că se impune o verificare și mai riguroasă decât de obicei asupra datelor venite de la astfel de surse.⁶⁹

Construind o rețea de surse, jurnalistul se află în contact permanent, așa cum menționam anterior, cu evenimente și informații noi din diverse domenii, iar acest aspect reprezintă un avantaj pentru jurnalist. Acest avantaj nu este dat doar de faptul că ziaristul cunoaște foarte mulți oameni angrenați în diverse domenii de activitate, ci și de faptul că aceștia din urmă pot deveni, la rândul lor, „resursă pentru noi surse”⁷⁰, așa cum menționează Vlad Stoicescu și Ovidiu Vanghele. Astfel, dacă o sursă contactată de jurnalist nu deține ea însăși informații

---

⁶⁶ Stoicescu, Vanghele, 2017, p. 16.

⁶⁷ Petre, 2019, p. 107.

⁶⁸ Grosu, Avram, 2004, pp. 51-52.

⁶⁹ Preda, 2009, p. 409.

⁷⁰ Stoicescu, Vanghele, 2017, p. 17.

despre respectivul caz, aceasta poate apela la cunoștințele pe care le are în același domeniu pentru a se informa și a-i furniza ziaristului date necesare.

2.4. Interviul în jurnalismul de investigație

Pentru a ajunge la cât mai multe substraturi ale subiectului pe care îl investighează, un jurnalist trebuie să stea de vorbă cu câți mai mulți oameni, astfel încât să ajungă să cunoască nu doar informațiile de suprafață, aspectele oficiale disponibile în documente, ci și detaliile mai puțin cunoscute publicului, care conturează până la urmă ancheta jurnalistică și îi oferă acesteia substanță. Aceste discuții sunt cunoscute sub numele de interviuri, iar teoreticienii din domeniul Științelor comunicării vorbesc despre mai multe tipuri de interviuri atunci când vine vorba despre jurnalismul de investigație.

Cristian Grosu și Liviu Avram descriu, în lucrarea „Jurnalismul de investigație”, trei tipuri de interviu, pe care le-au clasificat după atitudinea persoanelor intervievate: interviul deschis, interviul discret și interviul cheie. Interviul deschis este, potrivit celor doi autori, unul care nu îl pune în pericol pe cel intervievat, scopul acestuia fiind acela de strângere a unor informații de bază. În acest tip de interviu, persoanele intervievate sunt fie surse expert care explică cum funcționează sistemul investigat și pun lucrurile într-un context anume, fie persoane care sunt nemulțumite de un anumit aspect și doresc să aducă în „lumina publică” acest subiect.

Pe de altă parte, interviul discret este acela în care persoanele intervievate nu sunt direct implicate în problema investigată, dar cunosc detalii despre aceasta pentru că își desfășoară activitatea în mediul în care se presupune că a fost comisă o ilegalitate, susțin Cristian Grosu și Liviu Avram. Astfel, oamenii se tem să stea de vorbă cu jurnaliștii, aceștia din urmă muncind, în principal, pentru a-i face să vorbească.

Nu în ultimul rând, interviul cheie reprezintă discuția pe care jurnalistul o are cu „ținta”, cu persoana care face subiectul anchetei. Dacă unii teoreticieni sunt de părere că acest tip de interviu trebuie realizat la începutul documentării, astfel încât „ținta” să fie luată prin surprindere, alții consideră că interviul cheie trebuie să se desfășoare la sfârșitul anchetei, atunci

când jurnalistul cunoaște destule detalii despre subiect, astfel încât să nu fie indus în eroare, mai precizează Cristian Grosu și Liviu Avram.⁷¹

Astfel, din clasificarea pe care cei doi autori au realizat-o în lucrarea „Jurnalism de investigație” aflăm că interviul în jurnalismul de investigație diferă în funcție de persoana pe care o avem în față și presupune abordări diferite pentru fiecare tip în parte. Totodată, observăm că interviul este un instrument important de documentare, iar jurnalistul trebuie să fie foarte bine pregătit atunci când merge să discute cu o sursă, deoarece aceasta îl poate conduce pe piste greșite.

Despre interviul-cheie au scris și jurnaliștii Vlad Stoicescu și Ovidiu Vanghele, care afirmă că acesta trebuie realizat neapărat, pentru a-i da persoanei vizate de anchetă dreptul de a-și spune părerea, propria variantă a situației. Aceștia vorbesc și despre eventualitatea în care „șinta” nu dorește să vorbească cu jurnalistul din diferite motive. În acest caz, ziaristul trebuie să probeze intenția sa de a vorbi cu subiectul anchetei, precum și refuzul acestuia. Jurnalistul poate dovedi acest lucru prin mai multe mijloace: „să înregistreze secretara spunându-i în mod repetat la telefon că respectivul nu este la birou, să păstreze jurnalul telefonului sau sms-urile pe care le-a trimis sau, în era *whatsapp*, să facă un «*screenshot*» mesajelor la care cel vizat «a dat cu *seen*» și nu a mai răspuns niciodată”.⁷²

Raluca Petre vorbește, în lucrarea sa, „Managementul informației în media”, și despre interviul de documentare. Potrivit acesteia, interviul de documentare nu are rolul de a fi neapărat publicat, ci este realizat de către jurnalist cu scopul de a aduna informații, de a colecta date despre subiectul investigat: „Miza întrevederii este colectarea informațiilor pe care le deține interlocutorul și nu forma sau modul în care sunt transmise informațiile”.⁷³ Acesta poate fi considerat un tip de interviu folosit în jurnalismul de investigație, deoarece principalul scop al jurnalistului de investigație este acela de a aduna cât mai multe informații pentru a completa *puzzle*-ul pe care îl presupune o anchetă.

Atunci când realizează un interviu, indiferent de genul său, un jurnalist de investigație trebuie să țină cont de mai multe reguli, astfel încât sursa să se deschidă cât mai mult în a oferi informații, dar și să se simtă în siguranță. Sorin Preda consideră că interviul în jurnalismul de

---

⁷¹ Grosu, Avram, 2004, pp. 97-102.

⁷² Stoicescu, Vanghele, 2017, p. 26.

⁷³ Petre, 2019, p. 192.

investigație nu trebuie să fie ostil, acuzator, ci, dimpotrivă, să fie precaut, iar jurnalistul să înceapă cu o întrebare al cărei răspuns îl știe deja, astfel încât să observe dacă sursa este de bună-credință. Totodată, jurnalistul nu trebuie să întrerupă des interlocutorul, însă trebuie să-l „citească” pe cel din fața sa, pentru a simți dacă acesta minte sau nu, mai precizează autorul. Ziaristul trebuie să țină cont și de confortul sursei, astfel încât dacă aceasta nu se simte comod cu prezența reportofonului, jurnalistul va trebui să își noteze răspunsurile.

Jurnalismul de investigație este, așadar, un gen complex nu doar prin volumul mare de informații pe care un jurnalist trebuie să îl filtreze, ci și prin tehnicile pe care acesta trebuie să le utilizeze pentru documentare, dar și prin modul de lucru pe care trebuie să îl adopte cu sursele, astfel încât acestea din urmă să se simtă în siguranță atunci când oferă detalii despre un anumit subiect. Toate aceste aspecte poziționează jurnalismul de investigație pe un pedestal în domeniul mass-media, fiind un demers care poate produce schimbări radicale în societate.

CAPITOLUL III

Metodologie

Conceptualizare

În cadrul acestei cercetări am utilizat o serie de concepte pe care le voi defini în cele ce urmează. Aceste concepte vor ajuta la conturarea unui context teoretic, a unor noțiuni explicative necesare înțelegerii optime a prezentei lucrări.

Mass media reprezintă, în viziunea lui Denis McQuail, instituțiile cărora le revine sarcina de a produce și distribui cunoștințe.⁷⁴ Astfel, mass-media devine, atât un mijloc de informare a maselor, cât și un mod prin care indivizii pot acumula informații care să ajute la dezvoltarea lor.

Funcțiile mass-media, enunțate de Mihai Coman în lucrarea „Introducere în sistemul mass-media, joacă un rol foarte important în economia jurnalismului, reprezentând atât caracteristici definitorii ale acestui domeniu și direcțiile pe care acesta ar trebui să le urmeze, cât și ilustrarea rolului pe care presa îl joacă în societate. Aceste funcții sunt funcția de informare, funcția de interpretare, funcția de legătură, funcția de educare și funcția de divertisment.⁷⁵

Conceptul de **presa, a patra putere în stat** definește, potrivit lui Gérald Leblanc, capacitatea mass-mediei de a se separa de celelalte trei puteri, executivă, legislativă și judecătorească, însă să continue să le ofere acestora „accesul la cuvântul și imaginea publică”.⁷⁶ De asemenea, Mihai Coman găsește un corespondent în limba engleză pentru acest concept, și anume *watchdog*, conturând astfel ideea că presa devine a patra putere în stat atunci când desfășoară activitatea de supraveghere a celorlalte puteri.⁷⁷

Jurnalismul de investigație este activitatea prin care jurnaliștii atrag atenția asupra neregulilor întâlnite la nivelul sistemelor care stau la baza societății și care ar trebui să asigure buna funcționare a acesteia.⁷⁸

---

⁷⁴ McQuail, Denis, 1985, p. 498, apud Mihai Coman, *Introducere în sistemul mass-media*, 2007, p. 26.

⁷⁵ Coman, 2007, pp. 111 – 125.

⁷⁶ Leblanc, în Coman, 2007, p. 210.

⁷⁷ Coman, 2007, p. 211.

⁷⁸ De Burgh, 2006, p. 9.

Ancheta jurnalistică este „un demers jurnalistic menit să dezvăluie adevăruri incomode și ascunse despre o persoană publică, un grup de interese, despre afaceri oneroase de diferite tipuri, încălcări ale legii, evenimente neelucidate de mai mult timp”.⁷⁹

Ipoteză de cercetare

Dacă anchetele jurnalistice afectează carierele publice, atunci se produce efectul de „presa, a patra putere în stat iar sfera publică democratică este sustenabilă”.

Întrebări de cercetare

- Câte dintre anchetele jurnalistice analizate au drept subiect o persoană care ocupă o funcție publică? Câte persoane aflate într-o funcție publică sunt vizate de anchetele jurnalistice?
- În ce măsură anchetele jurnalistice au afectat carierele publice ale persoanelor vizate de acestea?
- Dacă există efecte, care sunt acestea?

Obiectivul cercetării

Obiectivul principal al acestei lucrări este acela de a analiza anchetele jurnalistice publicate de Rise Project și Recorder în anul 2020 pentru a observa ce efecte au produs asupra carierelor persoanelor care au reprezentat subiectul respectivelor materiale.

Corpusul

Rise Project este o „comunitate de jurnaliști, programatori și activiști” care se ocupă cu investigarea crimei organizate și corupției atât din România, cât și din țările din jur.⁸⁰ Potrivit site-ului publicației, echipa Rise Project este formată din 14 oameni, care „dezvăluie conexiuni ascunse dintre organizații criminale, politicieni și afaceriști – folosind tehnici avansate de investigație și tehnologii de analiza informațiilor”.⁸¹

Recorder este, de asemenea, o redacție de jurnalism de investigație înființată în 2017, formată din 18 persoane, care se susține în cea mai mare parte din donațiile cititorilor, devenind

---

⁷⁹ Preda, 2006, p. 191.

⁸⁰ Bader, Simona, Sîrb, Corina, *Particularitățile presei online din România: dinamică și concepte*, 2021, p. 152.

⁸¹ <https://www.riseproject.ro/membru/> (accesat la 10 iunie 2023).

astfel un proiect media independent.⁸² De asemenea, potrivit Simonei Bader și Corinei Sîrb, Recorder este „cea mai importantă platformă de videojurnalism din România”.⁸³

Corpusul lucrării „Presa și sustenabilitatea sferei publice; efectele anchetelor jurnalistice asupra carierelor publice” este format din două componente. Pe de o parte, unul dintre corpusuri este reprezentat de toate anchetele jurnalistice din anul 2020 de pe platformele Recorder și Rise Project. Pe de altă parte, **al doilea corpus este reprezentat de carierele persoanelor aflate într-o funcție publică și care fac subiectul acestor anchete.**

Astfel, în primă instanță voi parcurge **toate anchetele jurnalistice publicate de cele două instituții media în anul 2020**, urmând ca mai apoi să identific în care dintre acestea subiectul este reprezentat de o persoană aflată într-o funcție publică și, în final, să urmăresc ce efecte a avut respectivul material asupra carierei sale.

Criteriul în urma căruia am ales aceste două platforme este acela al profesionalismului pe care l-au arătat de-a lungul activității lor.

Metoda de cercetare

Pentru elaborarea studiului de caz din cadrul prezentei lucrări de licență voi realiza un studiu longitudinal, aplicând analiza de conținut a anchetelor publicate de Rise Project și Recorder în anul 2020. Astfel, voi identifica câți dintre subiecții acestor investigații sunt persoane aflate în funcții publice, apoi voi analiza carierele acestora pentru a vedea dacă au fost afectate sau nu de publicarea respectivelor materiale jurnalistice.

Am ales să utilizez această metodă de cercetare, deoarece oferă un caracter de obiectivitate, urmărind niște pași bine stabiliți și definiți încă de la începutul cercetării.

---

⁸² <https://recorder.ro/cine-suntem/> (accesat la 10 iunie 2023).

⁸³ Bader, Sîrb, 2021, p. 151.

CAPITOLUL IV

Studiu de caz

Efectele anchetelor jurnalistice asupra carierelor publice

RISE Project

Dintre materialele publicate de RISE Project am analizat 19 anchete jurnalistice publicate în anul 2020. Dintre acestea, în doar cinci investigații subiecții erau reprezentați de persoane aflate în funcții publice. În celelalte cazuri, subiecții materialului erau reprezentați fie de persoane private, fie de persoane care făceau parte din organizații non-guvernamentale.

În cele ce urmează voi prezenta cele cinci anchete jurnalistice publicate de RISE Project, în anul 2020 în care am identificat drept subiecte persoane aflate într-o funcție publică.

1. „Felia interlopă din afacerea cu măști”⁸⁴

În această anchetă, semnată de Ana Poenariu (cu contribuția Ramonei Puiulet) și publicată la data de 15.04.2020 este vorba despre o firmă românească, BSG Business Select, care în timpul pandemiei de COVID-19 a vândut echipamente medicale mai multor instituții publice din România la prețuri mai mari decât cele de pe piață. De asemenea, asupra unora dintre echipamente a existat suspiciunea că sunt neconforme, aspect confirmat mai târziu de procurorii Direcției Naționale Anticorupție.⁸⁵ Totodată, în material este prezentată relația profesională pe care asociatul unic al firmei, Simona Ciulavu, și Ludovic Orban, prim-ministru al României la acea dată, au avut-o de-a lungul timpului.

Ludovic Orban ocupa la acea dată o funcție publică și reprezintă unul dintre subiecții anchetei. Acesta este acuzat că ar fi intervenit ca firma BSG Business Select să câștige mai multe contracte cu statul. Acuzația nu apare explicit, ci o deducem din răspunsul pe care acesta l-a oferit jurnaliștilor în cadrul anchetei: *„Jar în ceea ce spuneți legat de măști, că i-am ajutat*

---

⁸⁴ <https://www.riseproject.ro/articol/felia-interlopa-din-afacerea-cu-masti/> (accesat la 29 martie 2023).

⁸⁵ <https://www.pna.ro/comunicat.xhtml?id=9838> (accesat la 29 martie 2023).

pe ei... nu i-am ajutat pe ei, ci am intervenit atât eu, cât și alți miniștri, pentru ca Turcia să deblocheze cantitățile contractate, fie prin ONAC, fie prin Unifarm, fie prin Crucea Roșie”.

De asemenea, deși acesta nu reprezintă unul dintre subiecții anchetei, directorul Unifarm de la acea dată, Adrian Ionel, a fost sub urmărire penală și plasat sub control judiciar pe 23 iunie 2020 fiind acuzat de luare de mită, abuz în serviciu cu obținere de foloase necuvenite, complicitate la trafic de influență, instigare la fals intelectual și folosirea funcției pentru favorizarea unor persoane⁸⁶, iar în luna octombrie a aceluiași an dosarul a fost trimis în judecată.⁸⁷ Mai exact, procurorii Direcției Naționale Anticorupție îl acuză pe Adrian Ionel că ar fi pretins o mită de 760.000 de euro pentru ca firma BGS Business Select să câștige un contract cu Unifarm. Mita ar fi fost negociată cu un intermediar, iar în momentul în care firma nu a plătit comisionul/mita, Adrian Ionel a decis rezilierea unilaterală a contractului.⁸⁸ Fostul director a fost condamnat în primă instanță la șase ani și opt luni de închisoare⁸⁹, însă Curtea de Apel București l-a achitat pentru acuzațiile de luare de mită, abuz în serviciu, și complicitate la trafic de influență, fiind totuși condamnat la un an de închisoare cu suspendare pentru instigare la fals intelectual.⁹⁰ Acesta a menționat de mai multe ori în cadrul ședințelor de judecată că Ludovic Orban i-a cerut să nu rezilieze contractul până când nu ajunge marfa în țară.⁹¹

Deși informația potrivit căreia Ludovic Orban ar fi intervenit pentru favorizarea firmei BSG Business Select a fost sugerată în ancheta publicată de RISE Project și expusă de Adrian Ionel în ședințele de judecată, fostul prim-ministru nu a fost cercetat de către procurori. Astfel, putem afirma că investigația jurnalistică nu a produs efecte asupra carierei lui Ludovic Orban

Pe de altă parte, atât RISE Project, cât și jurnalista Ana Poenariu, au fost chemate în judecată de către Simona Ciulavu, proprietara firmei BSG Business SRL. Aceasta din urmă a acuzat că materialul publicat de Ana Poenariu pe *site-ul* Rise Project i-a adus atingeri la dreptul la demnitate și reputație comercială. Totodată, Simona Ciulavu a cerut despăgubiri totale în valoare de 1.200.000 de lei, reprezentând daune morale pentru publicarea materialului „Felia interlopă din afacerea cu măști” și pentru publicarea comentariilor la respectivul articol, potrivit

---

⁸⁶ Idem.

⁸⁷ <http://www.pna.ro/comunicat.xhtml?id=9975> (accesat la 29 martie 2023).

⁸⁸ Idem.

⁸⁹ https://portal.just.ro/3/SitePages/Dosar.aspx?id_dosar=30000000939701&id_inst=3 (accesat la 29 martie 2023).

⁹⁰ https://portal.just.ro/2/SitePages/Dosar.aspx?id_dosar=30000000939701&id_inst=2 (accesat la 29 martie 2023).

⁹¹ <https://www.libertatea.ro/stiri/fostul-director-unifarm-condamnat-pentru-mita-acuza-presiunea-pusa-pe-mine-si-pe-companie-premierul-si-alti-ministri-mi-au-cerut-sa-nu-refuz-primirea-mastilor-4433233> (accesat la 29 martie 2023).

datelor publice anonimizate disponibile pe platforma ReJust.⁹² Simona Ciulavu a pierdut atât în primă instanță⁹³, cât și la apel⁹⁴ procesul intentat jurnalistei Ana Poenariu și publicației RISE Project.

2. „Ce păzește Nelu Lupu”⁹⁵

Ancheta jurnalistică „Ce păzește Nelu Lupu” a fost publicată pe *site*-ul RISE Project la data de 15 iunie 2020 și a fost documentată de Roxana Garaiman, cu contribuția lui Cristi Ciupercă și editată de Mihai Munteanu. Materialul își propune să ofere o imagine de ansamblu a Sectorului 4 al Capitalei, cu informații care acoperă atât partea administrativă, cât și partea de dezvoltare imobiliară a sectorului.

Deși numele său apare în titlu, Nelu Lupu nu este unul dintre subiecții principali ai acestei anchete. Fost comandant al Poliției Sectorului 4, Nelu Lupu a fost consilierul primarului Sectorului 4, Daniel Băluță (2016), și s-a ocupat, mai apoi, cu supravegherea activității Direcției Generale a Poliției Locale Sector 4, ca ulterior să ocupe funcția de director al Serviciului de Pază al societății „Amenajarea Domeniului Public 4”, actuala „Totul Verde” (până în luna mai a anului 2020). Importanța în anchetă a lui Nelu Lupu este dată de presupusa acoperire pe care ar fi oferit-o Clanului Sportivilor care „înghite astăzi sectorul 4 cu tot cu primărie”.⁹⁶ Astfel, potrivit articolului, observăm că sarcinile publice au fost privatizate și externalizate către interlopi, serviciile de utilitate publică fiind confiscate de către aceștia.

Alte două persoane cu funcții publice prezente în anchetă sunt Marian și Antonio Goleac (tată și fiu). Marian Goleac a fost directorul general al ADP4 (2010-2020), plecând din funcție cu patru luni înainte de publicarea anchetei (s-a angajat la o firmă privată). Antonio Goleac era, la momentul redactării materialului, șeful Departamentului Liniște și Ordine Publică.

Potrivit informațiilor RISE Project, cei doi ar fi dominat sfera afacerilor din Sectorul 4, având mare influență în aparatul administrativ: „Cei doi Goleac, seniorul și juniorul, alcătuiesc

---

⁹² <https://www.rejust.ro/juris/g97498ee7> (accesat la 29 martie 2023).

⁹³ https://portal.just.ro/3/SitePages/Dosar.aspx?id_dosar=300000000944163&id_inst=3 (accesat la 29 martie 2023).

⁹⁴ https://portal.just.ro/2/SitePages/Dosar.aspx?id_dosar=300000000944163&id_inst=2 (accesat la 29 martie 2023).

⁹⁵ <https://www.riseproject.ro/articol/ce-pazeste-nelu-lupu/> (accesat la 3 aprilie 2023).

⁹⁶ Idem.

un binom de forță prin natura funcțiilor conectate la primărie. Antreprenor fiind în sectorul 4, dacă te lipești cumva de un spațiu, poliția locală este ultima care îți semnează recepția, fie că lansezi o cârciumă, fie că ridici un bloc. «Goleac te deschide, Goleac te închide», ne-au spus, pe rând, mai mulți afaceriști din sectorul 4, căzuți în dizgrația administrației. Unii au trecut și pe la DNA”.⁹⁷

În material este prezentat și un episod în care un afacerist ar fi refuzat să îi plătească o mită de 2.000 de euro lui Marian Goleac, iar apoi au început să apară amenzile din partea Poliției Locale, culminând cu două dispoziții de demolare a unui imobil aparținând omului de afaceri. Pe una dintre ele a reușit să o anuleze în instanță, însă pe cea de doua nu a mai apucat, deoarece până să se pronunțe decizia, utilajele au demolat clădirea. Omul de afaceri așteaptă despăgubiri, iar în tot acest eveniment mai introduce o persoană aflată în funcție publică, primarul Daniel Băluță: „Mai sunt băieți în Orășel, tot proprietari, demolați ilegal ca mine, care au câștigat fluierând în instanță. Pe Goleac și Băluță nu-i mai interesează apoi, că dau de la buget, nu de la ei.”⁹⁸ În ceea ce îl privește pe Daniel Băluță, nu există afirmații clare că acesta ar fi făcut parte din cercul celor care ar fi pretins mită.

De asemenea, Marian Goleac și fiul său, Antonio Goleac, au fost suspecți pentru fapte de corupție într-un dosar de urmărire penală al DNA, însă dosarul a fost clasat în 2019, deoarece faptele nu au fost probate.⁹⁹ La un an după publicarea anchetei jurnalistice, în mai 2021, Marian Goleac a fost condamnat la doi ani de închisoare cu suspendare (cu acord de recunoaștere a vinovăției) pentru dare de mită,¹⁰⁰ după ce a mituit un polițist de Poliție Judiciară să îi ofere informații din dosare de urmărire penală ce îl vizau.¹⁰¹

Condamnarea lui Marian Goleac nu are legătură cu presupusele fapte expuse în ancheta Rise Project, astfel, nu putem afirma că materialul jurnalistic a produs efecte asupra carierei sale. De asemenea, articolul „Ce păzește Nelu Lupu” nu a produs efecte nici în ceea ce îl privește pe Antonio Goleac. Acesta nu a fost parte a unui dosar de urmărire penală după publicarea anchetei și a continuat să lucreze în cadrul Primăriei Sectorului 4: potrivit celei mai recente declarații de avere, acesta ocupă funcția de șef serviciu în aparatul de specialitate al

---

⁹⁷ Idem.

⁹⁸ Idem.

⁹⁹ <https://www.documentcloud.org/documents/6944126-Interceptari> (accesat la 3 aprilie 2023).

¹⁰⁰ https://portal.just.ro/3/SitePages/Dosar.aspx?id_dosar=300000000965931&id_inst=3 (accesat la 3 aprilie 2023).

¹⁰¹ <https://www.rejust.ro/juris/d3964e49> (accesat la 3 aprilie 2023).

Primăriei Sector 4 al Municipiului București, respectiv în cadrul Direcției Generale Poliția Locală Sector 4.¹⁰²

3. „Când vorbește mafia”¹⁰³

Materialul „Când vorbește mafia” a fost publicat pe *site*-ul RISE Project pe data de 23 iulie 2020 și a fost semnat de Roxana Garaiman. Articolul are la bază mai multe dezvăluiri ale primarului din Popești-Leordeni, Petre Iacob, actual membru în partidul Pro România, ex PSD. Acesta a dezvăluit pentru Rise Project că mai mulți oameni influenți din conducerea filialei PSD Ilfov i-ar fi cerut să urgenteze procesul de împrumut asupra unor terenuri, deși acest lucru ar fi însemnat să nu respecte ordinea în care au fost depuse cererile și, astfel, să încalce legea.

Persoanele aflate în funcții importante în cadrul PSD Ilfov care i-ar fi cerut acest lucru lui Petre Iacob sunt Florian Puiu, secretar executiv al PSD Ilfov la momentul la care face referire Petre Iacob, Mihai Sandu Niță, prefect al județului Ilfov la acea vreme, și Gheorghe Bolintineanu, președintele filialei PSD Ilfov. Potrivit declarației pe care Petre Iacob a oferit-o pentru Rise Project, Florian Puiu și Gheorghe Bolintineanu l-au vizitat la sediul Primăriei, spunându-i că au cumpărat „niște adeverințe și procese verbale de punere în posesie”¹⁰⁴ anumite persoane și vor să fie trimise cât mai repede către prefectură pentru a fi soluționate. Primarul Petre Iacob a precizat pentru RISE Project că a refuzat acest lucru, iar după câteva zile acesta a primit acasă vizita prefectului și a celor doi menționați anterior. Aceștia ar fi adus în discuție, pe lângă trimiterea la prefectură a adeverințelor, și un teren din zona stației de metrou Dimitrie Leonida, care era liber. Astfel, primarul Petre Iacob a menționat că cei trei „nu doar că doreau soluționarea rapidă a adeverințelor pentru a urma cursul la prefectură, unde obțineau aprobarea finală, dar mai voiau și schimb cu aceste terenuri de la metrou, care însumează trei hectare”. De asemenea, primarului i-ar fi fost promis unul dintre cele trei hectare, însă acesta ar fi refuzat. Cu o lună înainte de publicarea anchetei jurnalistice, primarul Petre Iacob a fost exclus din Partidul Social Democrat.

---

¹⁰² file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/13542093_2189914_a.pdf (accesat la 12 iunie 2023).

¹⁰³ <https://www.riseproject.ro/articol/audio-cand-vorbeste-mafia/> (accesat la 10 aprilie 2023).

¹⁰⁴ Idem.

În ceea ce privește efectele pe care ancheta jurnalistică publicată de RISE Project le-a avut, cel mai important efect este cel al dizolvării conducerii PSD Ilfov, la o săptămână după apariția investigației.¹⁰⁵ Dintre cei trei subiecți ai anchetei jurnalistice, din conducerea PSD Ilfov mai făceau parte doar Gheorghe Bolintineanu, președintele filialei, și Mihai Sandu Niță, care preluase în luna mai a anului 2020 funcția de secretar executiv al filialei, ca urmare a demisiei lui Florian Puiu, scrie RISE Project. Astfel, efectul resimțit de doi dintre cei trei subiecți ai anchetei este acela al pierderii funcțiilor din fruntea filialei PSD Ilfov. De asemenea, Mihai Sandu Niță a candidat din partea Alianței Social Liberale (ASL), în toamna lui 2020, la șefia Consiliului Județean Ilfov, însă a obținut locul trei, cu 15,02%, potrivit datelor obținute de pe platforma roaep.ro.¹⁰⁶

O concluzie pe care o putem trage în urma dezvăluirilor făcute de Petre Iacob este aceea că la nivelul instituțiilor publice există o practică toxică, aceea a folosirii funcției publice ca instrument pentru acces la resurse și trafic de influență. De asemenea, un aspect interesant este acela că Petre Iacob, tot un reprezentant al unei instituții publice, vede în jurnalismul de investigație un mod de a rezista în fața acestor practici. Astfel, jurnalismul de investigație nu dăruie neapărat un sistem, ci sprijină însănătoșirea sferei publice, cu ajutorul unor reprezentanți din sectorul public, ceea ce ne face să asistăm la o alianță a binelui.

4. „Firea tunului”¹⁰⁷

Această anchetă jurnalistică este semnată de Ana Poenariu și Roxana Jipa și este publicată la data de 9 septembrie 2020. În acest material este vorba despre un „tun imobiliar” pe care un om de afaceri cunoscut din România, Dragoș Săvulescu, l-ar fi dat în București, cu ajutorul Primăriei municipiului București: „Administrația Firea l-a vegheat protector pas cu pas”, „Presat de calendar, dar ajutat de primărie, samsarul a sacrificat pionii și a cerut întăriri.”¹⁰⁸

Este vorba despre Parcul Verdi din cartierul Floreasca. Primăria Capitalei a răscumpărat în anul 2018 acest parc, mai exact, șapte terenuri în suprafață totală de 4,6 ha. Rolul lui Dragoș

---

¹⁰⁵ <https://romania.europalibera.org/a/psd-ilfov-dizolvat%C4%83-cazanciuc-organiza%C8%9Bia-a-ajuns-foarte-mic%C4%83-/30757264.html> (accesat la 10 aprilie 2023).

¹⁰⁶ <https://prezenta.roaep.ro/locale27092020/romania-pv-final> (accesat la 10 aprilie 2023).

¹⁰⁷ <https://www.riseproject.ro/articol/firea-tunului/> (accesat la 5 aprilie 2023).

¹⁰⁸ Idem.

Săvulescu a fost acela că i-a reprezentat pe proprietarii terenurilor în negocierea cu Primăria municipiului București, urmând ca acesta să obțină un comision după vânzarea terenurilor.

Prima ofertă a lui Dragoș Săvulescu, făcută pe 14 august 2018, a fost de 1.250 euro/mp și, totodată, Primăriei i se promitea că proprietarii vor renunța la un proces pe care îl aveau cu administrația publică locală. Acest preț a fost dublu față de ceea ce stabilise un evaluator, și anume 573 euro/mp. Cea de-a doua ofertă, trimisă pe data de 21 august 2018, a fost de 1.080 de euro/mp. O problemă semnalată în materialul în cauză este aceea că prețul avansat de Dragoș Săvulescu a fost unul pentru un teren construibil, și nu pentru un teren de spațiu verde, așa cum ar fi fost normal. Acest fapt a fost posibil în contextul în care prețul spațiului verde nu era reglementat oficial, lucru ce urma să fie făcut abia în luna ianuarie a anului 2019. În acest context, Dragoș Săvulescu trebuia să grăbească tranzacția, iar de aici provine și scăderea prețului.

Pe data de 6 septembrie 2018, consilierii generali ai Capitalei votează cumpărarea celor șapte terenuri la prețul de 1.080 de euro/mp, grăbind astfel procesul de achiziție prin neașteptarea unei grile oficiale, care să reglementeze spațiul verde. În total, proprietarii au încasat 50 de milioane de euro, partea care i-a revenit lui Dragoș Săvulescu fiind de șapte milioane de euro, potrivit materialului publicat de RISE Project. În ianuarie 2019, este publicată grila notarilor cu prețul pentru spațiile verzi, iar prețul de referință pentru terenurile din Parcul Verdi este situat la 561 de euro/mp, adică la jumătate din cât a plătit Primăria Capitalei.

Una dintre persoanele cu funcție publică subiect al acestei anchete este Iuliu Gogescu, care în timpul negocierilor pentru răscumpărarea terenurilor din Parcul Verdi era membru în comisia de recuperare a spațiilor verzi din cadrul Primăriei Capitalei și consilier personal al Gabrielei Firea, primar general la acea dată. Acesta este acuzat că ar fi făcut parte din comisia de Primăriei, deși tatăl iubitei sale, Radu Dornean, era unul dintre vânzătorii din Parcul Verdi: „În poziție flagrantă îl găsim pe Iuliu Gogescu, 38 de ani, consilier personal al doamnei Firea pe probleme de achiziții. Prestează în comisia de recuperare a spațiilor verzi, deși «tata-socru» vinde o parcelă în Parcul Verdi cu peste jumătate de milion de euro”¹⁰⁹

Contactat de jurnaliștii RISE Project, Iuliu Gogescu a afirmat că și-a dat demisia din Primărie pe 20 august 2018, cu o zi înainte ca Dragoș Săvulescu să trimită cea de-a doua ofertă, și că nu a semnat niciun raport al comisiei din care făcea parte. De asemenea, Iuliu Gogescu a menționat că a fost asociat cu Radu Dornean în perioada 2014-2017, iar acesta din urmă a

---

¹⁰⁹ Idem.

declarat pentru jurnaliștii RISE Project, la rândul său, că nu a fost ajutat de iubitul fiicei sale. În ceea ce îl privește pe Iuliu Gogescu, ancheta jurnalistică „Firea tunului” nu a produs efecte asupra carierei lui, acesta dându-și demisia din Primăria Capitalei înainte de publicarea materialului. De asemenea, Iuliu Gogescu nu a fost vizat de vreo anchetă a organelor judiciare.

O a doua persoană care face subiectul acestei anchete jurnalistice și care se afla într-o funcție publică în momentul despre care este vorba în material este Radu Preda, consilier personal al Gabrielei Firea și președintele comisiei care s-a ocupat de recuperarea spațiilor verzi și care a acceptat prețul propus de Dragoș Săvulescu, deși era dublu față de prețul care a fost reglementat ulterior. Nici în cazul lui Radu Preda ancheta jurnalistică nu a produs efecte, acesta nefiind cercetat de organele judiciare despre modul în care s-a făcut achiziția. De asemenea, Radu Preda nu și-a pierdut locul de muncă în urma anchetei, el părăsind Primăria municipiului București câteva luni mai târziu, odată cu expirarea mandatului de primar al Gabrielei Firea.

Totodată, la șase zile de la publicarea materialului, pe 15 septembrie 2020, Primăria municipiului București, prin Primarul General, le-a acționat în judecată pe cele două jurnaliste care au publicat articolul „Firea Tunului”, Ana Poenariu și Roxana Jipa, cerând instanței ca prin hotărârea pe care o va pronunța „să se constate încălcarea dreptului la imagine a Primăriei Municipiului București și a Primarului Municipiului București, acordarea de daune morale în cuantum de 100.000 euro (echivalent în lei la data plății), ce urmează a fi destinați unor proiecte sociale și obligarea părților, pe propria cheltuială, la publicarea hotărârii pronunțate într-un ziar de mare tiraj”.¹¹⁰ Câteva luni mai târziu, pe 11 ianuarie 2021, Primăria municipiului București a depus cererea de renunțare la judecată,¹¹¹ iar pe data de 12 februarie 2021, Tribunalul București a luat act de această cerere, dosarul fiind închis.¹¹²

Un aspect interesant pe care l-am sesizat după analizarea acestui material a fost cel legat de cum se raportează consilierii personali la mandatul pe care îl au de îndeplinit. Aceștia cunosc faptul că fereastra lor de oportunitate este limitată la perioada mandatului și fac tot posibilul să „dea tunuri” în acest interval. Și în acest caz, accesul la o poziție publică este accesul la posibilitatea de a folosi bunurile publice în scop privat, în defavoarea interesului public, ceea ce reprezintă un caz de stoarcere a resurselor publice în direcții private.

---

¹¹⁰ <https://www.rejust.ro/juris/2868de54> (accesat la 5 aprilie 2023).

¹¹¹ Idem.

¹¹² https://portal.just.ro/3/SitePages/Dosar.aspx?id_dosar=30000000936924&id_inst=3 (accesat la 5 aprilie 2023).

5. „Măștile din fabrica de armament”¹¹³

Această anchetă jurnalistică a fost publicată pe data de 5 decembrie 2020 și este semnată de Ana Poenariu, cu contribuția Paulei Căbescu, a lui Valeriya Egoshyna („Schemes” proiect RFE/RL) și a lui Gavin Bowring (OCCRP). Subiectul anchetei este o achiziție din perioada pandemiei de COVID-19, care ar fi adus prejudicii unei companii de stat.

Este vorba despre compania Romarm SA, o companie de stat care se ocupă cu producerea de armament, iar achiziția care face subiectul anchetei a fost făcută pentru Uzina de Produse Speciale Dragomirești, o unitate aflată în subordinea companiei Romarm. Deși profilul acestei instituții este unul militar, în momentul în care a izbucnit pandemia de coronavirus, Guvernul României a decis ca Romarm să se alinieze logistic în procesul de combatere a pandemiei. Astfel, potrivit riseproject.ro, compania a încheiat la data de 31 martie 2020 un contract cu firma Interarms Impex SRL, o firmă care importă în România armament produs de italienii de la Beretta. Contractul avea o valoare de 979.866 de dolari plus TVA și prevedea achiziția de către Romarm a patru linii de producție pentru măști de protecție, trei pentru măștile cu trei pliuri și una pentru măștile N95. Totodată, pe 6 aprilie 2020, Romarm semnează un nou contract cu aceeași firmă, în valoare de 728.450 de dolari plus TVA, de data aceasta pentru achiziția de materialele de producție a măștilor, a mai precizat sursa citată.

Problema acestei achiziții este aceea că utilajele care au fost cumpărate erau defecte și nu au putut fi utilizate la capacitate maximă. De asemenea, o altă problemă semnalată în articol este aceea a numărului de măști produse la uzina de armament. La sfârșitul lunii aprilie a anului 2020, premierul de la acea vreme, Ludovic Orban, a efectuat o vizită la fabrică, ocazie cu care a anunțat public că utilajele au o capacitate de producție între 300 – 350 de mii de măști pe zi, în ceea ce privește măștile chirurgicale, și o capacitate de producție de 70 – 75 de mii de măști, în ceea ce privește măștile N95. În realitate, capacitatea de producție era de 20 de ori mai mică decât cea anunțată de prim-ministrul Orban. Aceste informații au fost furnizate publicației riseproject.ro de Cristinel Nicula, un fost director executiv al Uzinei de Produse Speciale Dragomirești. Acesta era - la data documentării materialului RISE - director tehnic și a decis să vorbească cu jurnaliștii RISE Project, ca semn de nemulțumire pentru faptul că fusese retrogradat în funcție. O altă problemă în această investiție este aceea că liniile de producție nu au putut să fie deschise oficial, recepționate, din cauza defecțiunilor, astfel că Romarm nu a reușit să vândă măștile pe care le-a produs la Dragomirești.

---

¹¹³ <https://www.riseproject.ro/articol/video-mastile-din-fabrica-de-armament/> (accesat la 24 mai 2023).

În această anchetă jurnalistică există trei persoane aflate în funcții publice la data redactării materialului, care reprezintă subiectul articolului. Este vorba despre Gabriel Țuțu, directorul executiv Romarm, cel care a încheiat cele două contracte cu firma Interarms Impex SRL, Ludovic Orban, premierul României la acea data, și Virgil Popescu, ministrul Economiei.

În ceea ce îl privește pe Gabriel Țuțu, acesta a intrat în atenția procurorilor DNA în legătură cu această achiziție din pandemie abia după doi ani și o lună de la publicarea materialului, fiind reținut și pus sub acuzare pe 30 ianuarie 2023. Procurorii susțin că în această tranzacție ar fi fost implicată și o firmă a unei persoane fizice, despre care presa a scris ulterior că este fiul lui Victor Pițurcă, Alexandru Pițurcă.¹¹⁴ De asemenea, procurorii au mai susținut și că Gabriel Țuțu ar fi intervenit pe lângă funcționarii din cadrul Ministerului Apărării Naționale pentru ca firma lui Alexandru Pițurcă să primească contracte de furnizare de măști, „fără proceduri publice”, favoare pentru care directorul Romarm ar fi primit, printr-un intermediar, suma de 50.000 de lei.¹¹⁵ Mai exact, firma lui Alexandru Pițurcă ar fi semnat un acord de asociere în participațiune cu Interarms Impex SRL, pentru a importa măști din China, pe care le-ar fi vândut apoi cu ajutorul lui Gabriel Țuțu către M.A.P.N., potrivit referatului anonimizat al procurorilor.¹¹⁶ Nu în ultimul rând, procurorii anticorupție au stabilit că prejudiciul adus companiei Romarm SA în urma acestor tranzacții este de 8.647.584 lei.¹¹⁷

Totodată, Gabriel Țuțu, una dintre persoanele aflate în funcție publică și care face subiectul materialului „Măștile din fabrica de armament” și-a pierdut și locul de muncă. Mai exact, la o lună de zile după ce a fost reținut de procurorii DNA, Consiliul de Administrație al CN Romarm SA a decis revocarea acestuia din funcție.¹¹⁸ Totuși, având în vedere că procurorii au dispus efectuarea urmăririi penale la doi ani de la publicarea materialului, iar aceștia nu au precizat că demersul a avut la bază ancheta jurnalistică, este dificil de spus dacă articolul RISE Project a stat sau nu la baza sesizării organelor judiciare.

Virgil Popescu, o altă persoană aflată în funcție publică și menționată în investigația jurnalistică pe motiv că ar fi știut despre problemele pe care le au utilajele abia cumpărate, a fost audiat ca martor în acest dosar¹¹⁹, iar materialul jurnalistic nu a produs efecte asupra carierei

---

¹¹⁴ <https://www.hotnews.ro/stiri-esential-26055252-acuzatiile-care-dna-duce-lui-alexandru-piturca-retinut-pentru-24-ore-procurorii-propun-arestarea-acestuia-sefului-romarm-pus-libertate-intre-timp.htm> (accesat la 7 aprilie 2023).

¹¹⁵ <https://www.pna.ro/comunicat.xhtml?id=11833> (consultat la 7 aprilie 2023).

¹¹⁶ https://media.hotnews.ro/media_server1/document-2023-02-1-26057605-0-referat-arestare-anonimizat-tutu-gabriel.pdf (accesat la 7 aprilie 2023).

¹¹⁷ <https://www.pna.ro/comunicat.xhtml?id=11833> (accesat la 7 aprilie 2023).

¹¹⁸ <https://www.hotnews.ro/stiri-esential-26130800-directorul-romarm-gabriel-tutu-fost-demis-urma-scandalului-mastilor-neconforme-din-spitalele-mapn.htm> (accesat la 7 aprilie 2023).

¹¹⁹ <https://romania.europalibera.org/a/virgil-popescu-dna-dosarul-romarm-masti-neconforme/32306943.html> (accesat la 7 aprilie 2023).

lui. De asemenea, același aspect se poate afirma și în cazul lui Ludovic Orban, care a fost, la rândul său, audiat ca martor¹²⁰, iar cariera sa nu a avut de suferit în urma apariției investigației „Măștile din fabrica de armament”.

În cazul acestui material putem observa o inițiativă pe care Guvernul României a avut-o pentru ca țara noastră să devină autonomă în privința resurselor de măști. Totuși, acest demers nu s-a bucurat de succes, deoarece persoanele care ar fi trebuit să îl îndeplinească ar fi apelat la diferite mijloace prin care resursele publice au fost irosite pentru scopuri private. Totodată, aceleași persoane nu s-ar fi ocupat ca cele mai bune prețuri, procese și utilaje să fie folosite

Recorder

În ceea ce privește investigațiile publicate de Recorder, am analizat cele 17 anchete jurnalistice publicate în anul 2020. Dintre acestea, în șapte investigații subiecții erau reprezentați de persoane aflate în funcții publice. În celelalte materiale, la fel ca în cazul Rise Project, subiecții erau reprezentați fie de persoane private, fie de persoane care făceau parte din organizații non-guvernamentale.

În cele ce urmează voi prezenta cele șapte anchete jurnalistice publicate de Recorder în anul 2020, în care am identificat drept subiecți persoane aflate într-o funcție publică.

1. „Cum se transformă banii europeni în apă contaminată”¹²¹

Acest material a fost publicat pe site-ul recorder.ro pe data de 4 februarie 2020 și este semnat de jurnalistul Alex Nedea. Pe *site*-ul publicației este disponibilă o scurtă prezentare scrisă a materialului, iar acesta poate fi urmărit în integralitate pe canalul de YouTube al Recorder.

În cadrul acestei investigații este vorba despre lucrările de la mai multe rețele de apă și canalizare din zona Olteniei, realizate din bani europeni. Mai exact, sunt prezentate investițiile de acest fel din mai multe localități din zona menționată, investiții unde s-a descoperit că prețurile au fost umflate, iar apa din noile rețele era contaminată cu zeci și chiar sute de bacterii

---

¹²⁰ http://stiri.tvr.ro/ludovic-orban-audiat-la-dna-in-dosarul-romarm_927990.html#view (accesat la 7 aprilie 2023).

¹²¹ <https://recorder.ro/cum-se-transforma-banii-europeni-in-apa-contaminata/> (accesat la 1 iunie 2023).

periculoase. De asemenea, în urma documentării, jurnalistul Alex Nedeu a descoperit că unele dintre echipamentele care alcătuiau rețelele erau cumpărate de la „firme obscure” din China, deși ele figurau ca fiind fabricate în țări precum Germania și Italia, la prețuri mult mai mari. Astfel, restul de bani rămânea în contul firmei.

Un astfel de caz a fost semnalat în localitatea Gângiova, județul Olt, acolo unde echipamentele stației de tratare a apei figurau în acte ca fiind fabricate de o firmă din Germania, iar în teren au fost montate sisteme aduse din China, la preț mult mai mic și cu caracteristici mult sub cele înscrise în documente. Jurnalistul Alex Nedeu afirmă, în cadrul materialului, că „această manevră nu ar fi putut fi posibilă fără complicitatea primarului”.¹²² Primarul în cauză este Preda Cristache, unul dintre subiecții anchetei jurnalistice aflați în funcție publică. Acesta a afirmat că nu cunoștea aceste detalii și, de asemenea, nu cunoștea nici faptul că apa, care ar fi trebuit să fie potabilă, conținea zeci de bacterii periculoase.

Un alt exemplu este cel din localitatea Vârvoru de Jos, județul Dolj, acolo unde apa era de o calitate la fel de proastă, iar echipamentele montate nu erau conforme. Și în acest caz, primarul localității, Nicu Tabacu, al doilea subiect al investigației jurnalistice aflat în funcție publică, a declarat că nu avea cunoștință despre aceste aspecte.

De asemenea, aceeași situație a fost descoperită și în localitatea Dobrosloveni, județul Olt. Aici, jurnalistul Alex Nedeu, în baza proiectului investiției, a descoperit că echipamentele de la stația de tratare, capacele de canal, precum și țevile erau de o calitate mai proastă decât cea prezentată în documente. Primarul localității, Gheorghe Tudorașcu, s-a arătat surprins de aceste aspecte și a declarat că nu știa despre ele.

Totodată, un al patrulea subiect al anchetei jurnalistice aflat într-o funcție publică este Dorel Stăicuț, directorul Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale (AFIR) Oltenia, cel despre care se afirmă, în cadrul materialului, că știa despre aceste nereguli și, deși instituția pe care o conduce a decontat lucrările și avea obligația să constate dacă ceva nu este în regulă, acest lucru nu s-a întâmplat. Confruntat de jurnalistul Alex Nedeu, Dorel Stăicuț a declarat că este imposibil ca instituția sa să fi aprobat lucrări în neregulă și că inspectorii și-au făcut datoria așa cum trebuie.

În ceea ce privește efectele asupra celor patru subiecți ai anchetei jurnalistice, acestea nu există nici din punct de vedere penal, dar nici din cel al locului de muncă. Mai exact, deși DNA a anunțat, după publicarea anchetei, că a deschis un dosar penal,¹²³ cei patru nu au fost

---

¹²² Idem.

¹²³ <https://recorder.ro/dna-si-afir-s-au-autosesizat-dupa-ancheta-recorder-despre-retelele-de-apa-primariile-obligate-sa-dea-banii-inapoi/> (accesat la 1 iunie 2023).

trimiși în judecată și nici nu am putut identifica informații noi despre starea aceluși dosar. Totodată, AFIR și Ministerul Agriculturii au anunțat, după publicarea anchetei, că au demarat controale, însă efectele nu s-au resimțit asupra celor patru subiecți. De asemenea, cei trei primari au câștigat un nou mandat în toamna anului 2020, iar directorul AFIR Oltenia a rămas în funcție.^{124 125 126 127}

Totuși, unul dintre efectele anchetei jurnalistice a fost reprezentat de faptul că două primării au fost obligate să restituie banii decontați de AFIR pentru aceste lucrări. Este vorba despre Primăria Dobrosloveni, care a trebuit să dea înapoi peste 11 milioane de lei, și Primăria Fălcoiu, care a trebuit să înapoieze peste 200.000 de lei. De asemenea, și în alte cazuri au fost descoperite nereguli în urma controlului AFIR, însă acele echipamente nu au fost solicitate spre decontare la AFIR, deci nu puteau fi ceruți banii înapoi. Aceste informații au fost preluate dintr-un răspuns al ministrului Agriculturii și Dezvoltării Rurale, Adrian Oroș, la o întrebare adresată de deputatul Silviu Dehelean.¹²⁸

În acest caz, problema pornește de la firmele private, care se îmbogățesc în urma contractelor cu statul, deși nu oferă servicii de calitate. Totuși, o problemă ar fi aceea că acești oportuniști privați nu ajung să fie trași la răspundere, sancțiunile fiind suportate tot de instituțiile publice. Ceea ce este și mai îngrijorător este modelul de carieră și reușită. Devine model de carieră să fii „om de afaceri”, adică cineva care are acces la resurse publice și le folosește în interes privat. Este un cerc vicios, care nu pare să se spargă odată cu noile generații, ci să se reproducă.

2. „Șeful DSV Dâmbovița iubește și funcția, și afacerile: «Cu cine să faci afaceri dacă nu în familie?»”¹²⁹

Acest material a fost publicat pe data de 13 februarie 2020 și este semnat de jurnalistul Andrei Udișteanu. În articol este prezentată o situație petrecută în județul Dâmbovița, acolo unde familia lui Sandu Tolea, directorul Direcției Sanitar-Veterinare (DSV) Dâmbovița, a primit despăgubiri în valoare de jumătate de milion de euro pentru Pesta Porcină Africană, după

---

¹²⁴ <https://prezenta.roaep.ro/locale27092020/romania-pv-final> (accesat la 1 iunie 2023).

¹²⁵ <https://prezenta.roaep.ro/locale27092020/romania-pv-final> (accesat la 1 iunie 2023).

¹²⁶ <https://prezenta.roaep.ro/locale27092020/romania-pv-final> (accesat la 1 iunie 2023).

¹²⁷ https://portal.afir.info/informatii_institutionale_structuri_teritoriale_centre_regionale_crfr_4_craiova (accesat la 1 iunie 2023).

¹²⁸ <https://www.cdep.ro/interpel/2020/r10854A.pdf> (accesat la 1 iunie 2023).

¹²⁹ <https://recorder.ro/seful-dsv-dambovita-iubeste-si-functia-si-afacerile-cu-cine-sa-faci-afaceri-daca-nu-in-familie/> (accesat la 5 iunie 2023).

ce instituția condusă de acesta a aprobat procedura. Totuși, semnătura pentru constituirea comisiei care a decis acordarea despăgubirilor nu a fost dată de către Sandu Tolea, ci de finul acestuia, Marius Bucur, directorul adjunct al DSV Dâmbovița, căruia i-a delegat această atribuție pentru a se evita un posibil caz de conflict de interese.¹³⁰ Chiar dacă din punct de vedere juridic, Sandu Tolea „a fost acoperit”, jurnalistul Andrei Udișteanu semnalează în acest caz o problemă de moralitate: „Din punct de vedere moral, însă, discuția rămâne deschisă”.¹³¹

Confruntat de jurnalistul Recorder, Sandu Tolea a declarat că nu vede o problemă în acest caz, având în vedere că afacerea este a soției, iar firma acesteia nu a fost singura despăgubită în acest caz. În ancheta Recorder este prezentat faptul că Sandu Tolea a fost declarat incompatibil, în 2016, de Agenția Națională de Integritate (ANI), după ce DSV Dâmbovița a atribuit două contracte către firmele administrate de soția sa.¹³²

În ceea ce privește efectele investigației jurnalistice asupra carierei lui Sandu Tolea, acestea nu au existat. Acesta ocupă și în 2023 funcția de director executiv al DSV Dâmbovița¹³³ și nu a intrat în atenția autorităților pentru cercetări.

Totodată, putem observa că jurnaliștii de investigație nu abordează doar teme despre presupuse fapte penale, ci și teme referitoare la o problemă morală. Jurnalismul de investigație devine un observator vigilent al activității instituțiilor publice, semnalând orice tip de abatere, indiferent de gravitatea acesteia. Astfel, se conturează ideea că o societate ajunge să se dezvolte și să devină sustenabilă nu doar atunci când corupția este eliminată, ci și când fundația pe care se construiește sistemul public are la bază principii etice.

3. „Nordul Bucureștiului începe să miroasă urât: povestea unei afaceri cu gunoi la limita legii”¹³⁴

Această investigație jurnalistică, publicată la data de 6 iulie 2020 de jurnalista Andreea Pocotilă, vorbește despre o rampă de transfer a deșeurilor construită în zona de nord a Capitalei, în cartierul Tunari, la mai puțin de 200 de metri de fața de zonele locuite. Firmele de salubritate aduceau gunoiul pe această rampă, urmând ca, ulterior, deșeurile să fie transferate la o stație de procesare a deșeurilor, la Oltenița, județul Călărași.

---

¹³⁰ https://recorder.ro/wp-content/uploads/2020/01/comisii_porcina_dambovita.pdf (accesat la 5 iunie 2023);

¹³¹ Idem.

¹³² <https://www.integritate.eu/Comunicate.aspx?Action=1&NewsId=2198&M=NewsV2&PID=20> (accesat la 5 iunie 2023).

¹³³ <http://dambovita.dsvsa.ro/despre-dsvsa/echipa-dsvsa/> (accesat la 5 iunie 2023).

¹³⁴ <https://recorder.ro/nordul-bucurestiului-incepe-sa-miroasa-urat-povestea-unei-afaceri-cu-gunoi-la-limite-legii/> (accesat la 6 iunie 2023).

Persoana aflată în funcție publică și care este unul dintre subiecții anchetei este Gabriela Dorojan, directoarea executivă a Agenției pentru Protecția Mediului (APM) Ilfov. Aceasta, prin prisma funcției pe care o ocupa la această data, a semnat autorizația de mediu pentru construirea rampei. Locuitorii din zonă, precum și investitorii, s-au plâns apoi de faptul că rampa nu respectă legislația, fiind construită la mai puțin de 200 de metri de zona locuită, însă situația nu s-a remediat.

Gabriela Dorojan a declarat, pentru Recorder, că autorizația a fost emisă în mod legal, iar la baza deciziei de eliberare a documentului au stat declarația firmei care a construit rampa, și anume că zona respectivă este zonă industrială, precum și evaluarea din teren a inspectorilor APM Ilfov, care au constatat că nu există nicio construcție la mai puțin de 200 de metri de amplasamentul rampei. Totuși, aceasta este contrazisă de un dezvoltator imobiliar, care a precizat că „între proprietatea mea și rampa de gunoi este doar un canal de patru metri și un drum de exploatare tot de patru metri lățime”.¹³⁵

În ceea ce privește efectele pe care investigația jurnalistică le-au avut asupra carierei Gabrielei Dorojan, acestea nu au existat. Pe de o parte, aceasta nu și-a pierdut nici locul de muncă continuând să dețină funcția de director executiv al APM Ilfov, potrivit celei mai recente declarații de avere, publicată la data de 17 ianuarie 2023.¹³⁶ Pe de altă parte, Gabriela Dorojan nu a fost parte a vreunei cercetări a organelor judiciare în ceea ce privește situația semnalată prin investigația jurnalistică. Firma respectivă a fost amendată de Garda de Mediu Ilfov și Primăria Tunari, însă înainte de publicarea materialului.

Totodată, Recorder a fost acționat în instanță de firma care deține rampa, Cassano Metal SRL. Aceasta din urmă a cerut în instanță ștergerea „articolului calomnios”, precum și plata de de către Recorder a sumei de 15.000 de lei, cu titlul de daune morale.¹³⁷ În primă instanță, magistrații Judecătoriei Sectorului 1 București au respins cererea formulată de Cassano Metal SRL, iar firma a făcut apel. Apelul s-a judecat la Tribunalul București, acolo unde Cassano Metal SRL a pierdut din nou.¹³⁸ De asemenea, compania a făcut și recurs la Curtea de Apel București, pierzând și de această data, definitiv.¹³⁹

---

¹³⁵ Idem.

¹³⁶ <http://declaratii.integritate.eu/> (accesat la data de 6 iunie 2023).

¹³⁷ <https://www.rejust.ro/juris/695546e89> (accesat la data de 6 iunie 2023).

¹³⁸ https://portal.just.ro/3/SitePages/Dosar.aspx?id_dosar=2990000000838537&id_inst=3 (accesat la data de 6 iunie 2023).

¹³⁹ https://portal.just.ro/2/SitePages/Dosar.aspx?id_dosar=2990000000838537&id_inst=2 (accesat la data de 6 iunie 2023).

4. „INVESTIGAȚIE RECORDER. Din nou pe urmele hoților de lemne”¹⁴⁰

Ancheta jurnalistică a fost publicată de Alex Nedea și David Muntean, la data de 3 august 2020, și vorbește despre mai multe presupuse nereguli de la Ocolul-Silvic Gurghiu. Mai exact, jurnaliștii au documentat modalitățile prin care cantități mari de lemn sunt scoase ilegal din pădure de anumite firme, cu complicitatea autorităților.

În cadrul materialului, ziaristii descriu trei modalități prin care se realizează extragerea lemnului. Una dintre acestea este metoda supraîncărcării: firmele de exploatare obțin un aviz pentru o anumită cantitate de material lemnos, însă acestea recurg la încărcarea camioanelor cu un surplus. Astfel, cantitatea care depășește cifrele din aviz este transportată în mod ilegal. O a doua metodă este cea a transportului multiplu: după ce obțin avizul, firmele au la dispoziție șase ore pentru a transporta materialul lemnos. Doar că, uneori, firmele revin în pădure și încarcă un alt doilea transport, pe care îl efectuează în baza avizului anterior, ceea ce este, din nou, ilegal. Nu în ultimul rând, cea de-a treia metodă descoperită de jurnaliști este cea a „răriturii”: firmele nu exploatează arborii subțiri, cei care sunt marcați pentru tăiere și pentru care obțin aviz, ci pe cei de o calitate superioară, cu trunchiul sănătos și cu diametrul mai mare, aspect ilegal. Toate aceste metode au fost exemplificate de jurnaliști în contextul materialului prin diferite transporturi pe care le-au monitorizat.

În ceea ce privește persoanele aflate în funcție publică și care reprezintă subiecții acestei anchete, acestea sunt Mihail Pop, Raul Moldovan (ambii pădurari la Ocolul Silvic Gurghiu), precum și Dan Răzvan, inginer la același ocol. În ceea ce îl privește pe Mihail Pop, acesta este acuzat că nu a sesizat faptul că din pădurea pe care o administra au fost exploatați arbori prin metoda „răriturii”. Confruntat de Alex Nedea, pădurarul a precizat că nu a observat vreo neregulă până la acea data. De cealaltă parte, Raul Moldovan este acuzat de către un inginer din cadrul Direcției Silvice Mureș că l-ar fi bătut, după ce acesta din urmă ar fi constatat mai multe nereguli în pădurea pe care o are sub administrare. De asemenea, și Raul Moldovan neagă acuzațiile. În ceea ce îl privește pe Dan Răzvan, acesta și-ar fi pus semnătura pe un document în care erau consemnate date care nu corespundeau cu cele din teren. Mai exact, în acel document se regăsea un număr mai mic de arbori decât cel din teren, însă cu o grosime de aproximativ de cinci ori mai mare decât în realitate. Astfel, firma pentru care a fost emis acel document, ar fi exploatat material lemnos de o calitate superioară, față de ceea ce ar fi trebuit să taie în realitate. Dan Răzvan a negat, de asemenea, acuzațiile, invocând o simplă eroare.

---

¹⁴⁰ <https://recorder.ro/investigatie-recorder-din-nou-pe-urmele-hotilor-de-lemn/> (accesat la data de 8 iunie 2023).

În ceea ce privește efectele pe care ancheta jurnalistică le-a produs asupra carierei celor doi pădurari și a inginerului, acestea nu au putut fi identificate. În primul rând, nu există date pe portalul instanțelor de judecată sau al parchetelor cu privire la vreo anchetă în care aceștia să fie cercetați sau judecați. Pe de altă parte, referitor la funcțiile acestora, nu există date despre parcursul profesional al acestora ulterior publicării investigației jurnalistice.

Totuși, ancheta a produs efecte, în sensul că la două zile după publicarea anchetei, directorul RNP a dispus o anchetă silvică la ocolul vizat în investigația jurnalistică.¹⁴¹ Ancheta a fost însă blocată de Ministerul Mediului, care nu a avizat folosirea a zece ciocane pentagonale, vitale pentru desfășurarea anchetei.¹⁴² Pe 13 august 2020, ministrul Mediului, Apelor și Pădurilor de la acea data, Costel Alexe, a trimis Corpul de Control și echipa de Audit a instituției pentru verificarea situației de la Direcția Silvică Mureș. Astfel, verificările nu s-au efectuat doar la Ocolul Silvic Gurghiu, ci la toate cele 10 ocoale aflate în subordinea Direcției Silvice Mureș.¹⁴³ Controlul a fost finalizat în luna octombrie a anului 2020, iar în cadrul Direcției au fost descoperite mai multe nereguli. Concluzia finală a fost că peste 6.000 de metri cubi de lemn au fost tăiați. Au fost aplicate mai multe sancțiuni contravenționale, iar raportul de control a fost trimis către Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, pentru efectuarea de cercetări specifice.¹⁴⁴ Totuși, pe portalul Înaltei Curți de Casație și Justiție nu am putut identifica niciun dosar aflat în curs de judecată, ceea ce înseamnă că acesta fie este în curs de cercetare, fie a fost clasat.

Ca și în cazul investigației „Cum se transformă banii europeni în apă contaminată”, și în acest material se poate observa situația în care beneficiarii bunurilor publice ajung să fie diverse societăți private, deși cetățenii ar trebui să fie primii beneficiari ai investițiilor derulate de administrațiile publice locale.

---

¹⁴¹ <https://recorder.ro/controalele-silvice-demarate-ca-urmare-a-investigatiei-recorder-blocate-de-ministerul-mediului/> (accesat la 8 iunie 2023).

¹⁴² Idem.

¹⁴³ http://www.mmediu.ro/app/webroot/uploads/files/2020-08-13_CP%20CORP%20CONTROL%20la%20DIRECTIA%20SILVICA%20MURES%201.pdf (accesat la 8 iunie 2023).

¹⁴⁴ <https://www.mediafax.ro/social/ministerul-mediului-anunta-nereguli-grave-la-directia-silvica-mures-prejudiciul-se-ridica-la-doua-milioane-de-lei-19659447> (accesat la 8 iunie 2023).

5. „Mafia pădurilor, descrisă din interior: «Mi s-a reproșat că nu aduc bani la partid»¹⁴⁵

Materialul jurnalistic a fost realizat de Alex Nedea și a fost publicat pe *site-ul Recorder* la data de 26 octombrie 2020. În anchetă este prezentată povestea lui Ilie Covrig, directorul Direcției Silvice Mureș, care s-a confruntat, începând cu luna ianuarie a anului 2019 și până în anul 2020, cu o serie de presiuni venite din mediul politic. Ilie Covrig povestește, în cadrul materialului, că i s-a cerut în repetate rânduri de către mai multe persoane din Ministerul Mediului și din instituțiile subordonate acestuia să își dea demisia, făcând astfel loc unei persoane care să respecte linia trasată de partidul de guvernământ (mai întâi PSD, și apoi PNL), aceea a trecerii cu vederea a anumitor ilegalități, care aduceau bani partidului.

Primul care i-a cerut acest lucru lui Ilie Covrig a fost Gheorghe Mihăilescu, director general al Romsilva, în perioada august 2019 – februarie 2020, și unul dintre subiecții anchetei jurnalistic aflate într-o funcție publică. Presiuni au venit, așa cum menționam, și din mediul politic, direct. Este vorba despre Vasile Gliga, președintele PSD Mureș, în perioada 2012 – 2020, despre care Ilie Covrig declară că s-ar fi implicat în demersul de a-l înlătura pe acesta din funcție. Confruntat de Alex Nedea, Vasile Gliga a precizat că acest aspect nu este adevărat. Totodată, o a treia persoană aflată în funcție publică, și care reprezintă unul dintre subiecții anchetei, este Daniel Coroamă, secretar de stat în Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor, în perioada noiembrie 2018 – noiembrie 2019. Într-o discuție pe care Ilie Covrig a înregistrat-o, Daniel Coroamă îl sfătuia pe acesta să se retragă din funcție, deoarece liderii politici solicită acest lucru. Nu în ultimul rând, și Codruț Bîrlea, director interimar al Romsilva, în perioada februarie – iunie 2020, după plecarea din funcție a lui Gheorghe Mihăilescu, i-a cerut lui Ilie Covrig să își dea demisia, precizând că, la rândul său, este presat de către superiori să grăbească plecarea sa din funcție.

În ceea ce privește efectele pe care ancheta jurnalistică publicată de Recorder le-a avut asupra carierei celor patru subiecți aflați în funcție publică (Gheorghe Mihăilescu, Vasile Gliga, Daniel Coroamă, Codruț Bîrlea), acestea nu au existat, deoarece toți patru au plecat din funcțiile pe care le dețineau la data la care face referire Ilie Covrig, înainte ca materialul jurnalistic să fie

---

¹⁴⁵ <https://recorder.ro/mafia-padurilor-descrisa-din-interior-mi-s-a-reposat-ca-nu-aduc-bani-la-partid/> (accesat la 8 iunie 2023).

publicat. De asemenea, nu au existat nici efecte juridice. Totuși, un efect al acestui material este acela că Ilie Covrig a rămas în funcția de director al Direcției Silvice Mureș.^{146 147}

În acest caz, pare că o persoană din sectorul public folosește jurnalismul de investigație pentru a-și menține funcția. Aceasta vede în presa de investigație o modalitate prin care problema sa poate fi rezolvată, dar totodată, după cum declară însăși Ilie Covrig, un mod prin care îi poate inspira pe ceilalți aflați în situația sa să vorbească public despre problemele cu care se confruntă. Totuși, o întrebare de cercetare generală în privința relației între sectoare poate fi: cine folosește pe cine și cum?

6. „Regele pandemiei”¹⁴⁸

Investigația jurnalistică „Regele pandemiei” a fost publicată pe *site*-ul Recorder pe data de 11 noiembrie 2020, fiind realizată de jurnalistul Victor Ilie. Personajul principal al materialului este Adrian Ionel, directorul companiei Unifarm în perioada 2012 – 2020. Ancheta jurnalistică urmărește parcursul profesional al lui Adrian Ionel, precum și modul în care a fost cheltuit peste un miliard de lei, bani intrați în conturile companiei Unifarm în martie 2020, pentru a cumpăra echipamente medicale necesare în contextul pandemiei de coronavirus.

În această investigație jurnalistică, Adrian Ionel este acuzat că a atribuit contracte către firmele unor apropiați, precum și că a cumpărat echipamente medicale neconforme sau la suprapreț. În ceea ce privește efectele resimțite asupra carierei sale, acestea nu pot fi corelate cu această anchetă jurnalistică, deoarece el era deja trimis în judecată și suspendat din funcție, după publicarea unui alt material, „Felia interlopă din afacerea cu măști”, publicat de RISE Project.

Totodată, un alt subiect al anchetei a fost Ludovic Orban, aflat tot într-o funcție publică, prim-ministrul României. Acesta a fost acuzat că ar fi intervenit pentru facilitarea unui transport de echipamente medicale din China. Dovadă stă un clip video în care se poate observa cum un bărbat, prietenul asociatului firmei respective, discută cu premierul României despre transportul din China, iar la un moment dat acesta din urmă spune: „Păi eu mai mult decât ce am făcut, n-am ce face...”. Totuși, această investigație jurnalistică nu a avut niciun efect asupra carierei lui Ludovic Orban. Legătura este prea slabă și nedemonstrabilă în acest caz, din punctul meu de vedere.

---

¹⁴⁶ http://mures.rosilva.ro/rnp/conducerea_p_413.htm (accesat la 8 iunie 2023).

¹⁴⁷ file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/13542529_2310667_a.pdf (accesat la 8 iunie 2023).

¹⁴⁸ <https://recorder.ro/regele-pandemiei/> (accesat la 9 iunie 2023).

7. „Singur împotriva partidului. «Copile, nu te pune cu ei că te vor face praf»”¹⁴⁹

Această investigație jurnalistică a fost publicată pe *site*-ul Recorder la data de 23 noiembrie 2020 și a fost realizată de jurnaliștii Alex Nedea și David Muntean. Materialul prezintă povestea lui Ovidiu Ianculescu, un inginer care a fost înlăturat de la conducerea Sistemului de Gospodărire a Apelor (SGA) Mureș, urmând ca postul său să fie ocupat de Ionuț Cengher, membru al Partidului Național Liberal. Înlăturarea din funcția de director al SGA Mureș a lui Ovidiu Ianculescu nu s-a realizat printr-o demitere, deoarece acesta ocupase postul prin concurs, ci prin presiuni venite din partea superiorilor pentru ca acesta să își dea demisia. În cele din urmă, Ovidiu Ianculescu, temându-se de posibilele repercusiuni pe care le-ar avea opoziția sa, și-a depus demisia.

Subiectul acestei anchete este Ionuț Cengher, cel care a preluat funcția printr-o detașare de la biroul senatorului PNL Cristian Chirteș. Ionuț Cengher a declarat pentru Recorder că regretă situația creată, însă acesta a ajuns în funcție printr-o detașare și nu cunoștea condițiile pe care ar fi trebuit să le îndeplinească pentru ocuparea postului: vechime, studii, criteriile pe care acesta nu le îndeplinea.

Investigația jurnalistică publicată de Recorder pe data de 23 noiembrie 2020 a avut efecte asupra carierei lui Ionuț Cengher, subiectul materialului. Mai exact, la două zile după publicare, acesta a fost demis din funcția de director al SGA Mureș.¹⁵⁰ Motivul oficial al demiterii a fost declarațiile publice pe care Ionuț Cengher le-a făcut, și „care nu fac cinste unei instituții de o asemenea importanță în gospodărirea apelor din județul Mureș”.¹⁵¹

Totodată, Ionuț Cengher a fost și trimis în judecată de procurorii DNA, alături de alte trei persoane, în luna iulie a anului 2022.¹⁵² Acesta a fost acuzat de complicitate la abuz în serviciu, iar procurorii au precizat în rechizitoriu că prin numirea sa în funcție, deși „acesta nu ar fi avut niciun fel de experiență în acel domeniu și nici nu ar fi îndeplinit condițiile de ocupare a aceluși post”¹⁵³, a fost produs un prejudiciu în valoare de 89.111 de lei în bugetul Administrației Bazinale de Apă (ABA) Mureș. Dosarul se judecă la Tribunalul Mureș.¹⁵⁴

---

¹⁴⁹ <https://recorder.ro/singur-impotriva-partidului-copile-nu-te-pune-cu-ei-ca-te-vor-face-praf/> (accesat la 10 iunie 2023).

¹⁵⁰ <https://rowater.ro/informare-de-presa-3/> (accesat la 10 iunie 2023).

¹⁵¹ Idem.

¹⁵² <https://www.pna.ro/comunicat.xhtml?id=11355> (accesat la 10 iunie 2023).

¹⁵³ Idem.

¹⁵⁴ https://portal.just.ro/102/SitePages/Dosar.aspx?id_dosar=1020000000086041&id_inst=102 (accesat la 10 iunie 2023).

De asemenea, Ionuț Cengher a fost și exclus din Partidul Național Liberal, deoarece ar fi purtat negocieri ascunse cu alte partide din Consiliul Local al municipiului Reghin, respectiv UDMR și PSD, în vederea ocupării funcției de membru în Consiliul de Administrație al RAGCL Reghin, fără a avea susținerea partidului din care făcea parte, se arată într-un comunicat de presă al Partidului Național Liberal.¹⁵⁵ Totuși, având în vedere motivul invocat de PNL, excluderea din partid nu a reprezentat un efect al anchetei jurnalistice.

Pe de altă parte, Ovidiu Ianculescu a fost repus în funcția de director al SGA Mureș, după ce a câștigat în instanță un proces intentat ABA Mureș.¹⁵⁶ Ovidiu Ianculescu ocupă în continuare funcția de director al SGA Mureș.¹⁵⁷

---

¹⁵⁵ <https://www.msnews.ro/domnul-ionut-cengher-exclus-din-pnl/> (accesat la 10 iunie 2023).

¹⁵⁶ https://portal.just.ro/43/SitePages/Dosar.aspx?id_dosar=1020000000076542&id_inst=43 (accesat la 10 iunie 2023).

¹⁵⁷ <http://mures.ewater.ro/despre-noi/organizare-si-functionare/conducere-aba-mures/conducere-sga-mures/> (accesat la 10 iunie 2023).

CAPITOLUL V

Concluzii

Puterea jurnalismului de investigație: de la pierderea locului de muncă până la trimiterea în judecată

În urma analizării anchetelor publicate de cele două platforme de jurnalism de investigație, am ajuns la mai multe concluzii, care răspund atât întrebărilor de cercetare, dar care și creionează un portret al jurnalismului de investigație din România.

În cadrul acestei lucrări am analizat, așa cum menționam, 19 investigații jurnalistice publicate de RISE Project, și 17 investigații jurnalistice publicate de Recorder, toate în cursul anului 2020. Dintre acestea, în ceea ce privește RISE Project, în 26% dintre articole, adică cinci din 19, subiectul este reprezentat de o persoană aflată într-o funcție publică. În celelalte materiale, subiectul este reprezentat de persoane private, precum și de persoane care activează în organizații non-guvernamentale. De cealaltă parte, în ceea ce privește Recorder, în 41% dintre articole, adică șapte din 17, subiectul este reprezentat de o persoană aflată într-o funcție publică. În celelalte materiale sunt prezentate fie efectele pe care le-au produs anchetele jurnalistice publicate de Recorder, fie subiectul este reprezentat de o persoană privată.

De asemenea, în ceea ce privește efectele directe pe care anchetele jurnalistice le-au produs asupra carierelor persoanelor aflate în poziția de subiect al respectivelor materiale, acestea au fost de două feluri: pierderea locului de muncă și trimiterea în judecată.

Dintre cele cinci materiale publicate de RISE Project, în care subiectul era reprezentat de o persoană aflată într-o funcție publică, în doar două cazuri am putut identifica efecte asupra carierei subiecților. Este vorba despre ancheta jurnalistică „Când vorbește mafia”, atunci când doi subiecți, Gheorghe Bolintineanu, președintele PSD Ilfov, și Mihai Sandu Niță, secretarul executiv al PSD Ilfov, și-au pierdut funcțiile ca urmare a dizolvării filialei, cauza principală fiind publicarea materialului amintit anterior. În cel de-al doilea caz este vorba despre directorul Romarm, Gabriel Țuțu, care a fost trimis în judecată și și-a pierdut locul de muncă, după ce Recorder a publicat articolul „Măștile din fabrica de armament”.

De cealaltă parte, din cele șapte materiale publicate de Recorder, în care subiectul era reprezentat de o persoană aflată într-o funcție publică, am identificat un singur caz în care articolul a produs efecte asupra carierei unei persoane aflate într-o funcție publică. Este vorba despre Ionuț Cengher, care a pierdut funcția de director al SGA Mureș și a fost trimis în judecată

pentru complicitate la abuz în serviciu, după ce Recorder a publicat investigația jurnalistică „Singur împotriva partidului. «Copile, nu te pune cu ei că te vor face praf»”.

Totodată, un alt aspect identificat în urma analizării acestor anchete jurnalistice este acela că materialele publicate de RISE Project și Recorder nu produc efecte doar asupra carierelor anumitor persoane aflate în funcții publice, ci reprezintă puncte de plecare pentru investigații mai extinse ale autorităților. Spre exemplu, în cazul materialului „Felia interlopă din afacerea cu măști”, deși acesta nu reprezenta unul dintre subiecții anchetei, Adrian Ionel, directorul Unifarm de la acea dată, a fost pus sub acuzare de procurorii DNA pentru mai multe infracțiuni și a fost suspendat din funcție, după publicarea materialului amintit mai sus. Un alt exemplu este cazul investigației jurnalistice „Cum se transformă banii europeni în apă contaminată”, publicată de Rise Project. Deși cei patru subiecți nu au avut de suferit în urma publicării materialului, efectele articolului s-au produs la un alt nivel, în sensul că două primării, Dobrosloveni și Fălcoiu, au fost obligate să restituie banii decontați de AFIR pentru lucrările la rețelele de apă, după ce instituția a demarat un control imediat după publicarea articolului.

De asemenea, un alt treilea exemplu este cel al materialului „INVESTIGAȚIE RECORDER: Din nou pe urmele hoților de lemne”, publicată de Recorder. Ancheta jurnalistică nu a produs efecte asupra persoanelor aflate în funcții publice, dar a condus la trimiterea de către ministrul Mediului, Apelor și Pădurile a Corpului de Control, pentru a verifica activitatea Direcției Silvice Mureș și a celor 10 ocoale din subordinea sa, ocazie cu care au fost descoperite mai multe nereguli și au fost aplicate zeci de sancțiuni contravenționale.

O altă concluzie la care am ajuns în urma acestei cercetări, și pe care nu am anticipat-o, este aceea că subiecții anchetelor jurnalistice, de toate tipurile, nu doar persoane aflate într-o funcție publică, au dat în judecată publicațiile Rise Project și Recorder Am descoperit trei astfel de cazuri, după cum urmează: Primăria municipiului București, prin primarul general, a dat în judecată Rise Project pentru publicarea articolului „Firea tunului”, Simona Ciulavu a acționat în instanță Rise Project pentru materialul „Felia interlopă din afacerea cu măști”, iar Cassano Metal SRL a dat în judecată Recorder pentru publicarea materialului „Nordul Bucureștiului începe să miroasă urât. Povestea unei afaceri cu gunoi la limita legii”. Dacă în primul caz, procesul s-a încheiat pentru că Primăria municipiului București a depus cerere de renunțare la judecată, în celelalte două cazuri, reclamantii, Simona Ciulavu și Cassano Metal SRL, au pierdut atât pe fond, cât și la apel, și chiar la recurs, în situația celei din urmă.

Analizând anchetele jurnalistice publicate de Rise Project și Recorder în anul 2020 și urmărind efectele pe care acestea le-au avut fie asupra carierelor unor persoane aflate în funcții publice, fie asupra unor instituții, concluzia cea mai importantă este aceea că **jurnalismul de**

investigație din România, deși nu are o tradiție îndelungată, joacă un rol important în societate și ajută la dezvăluirea unor nereguli grave, care afectează buna funcționare a societății. Totodată, prin efectele pe care le produce, jurnalismul, dar în principal jurnalismul de investigație, poate fi numit drept a patra putere în stat.

BIBLIOGRAFIE

Bader, Simona, Sîrb, Corina, 2021, *Particularitățile presei online din România: dinamică și concepte*, București, Editura Tritonic.

Coman, Mihai, 2007, *Introducere în sistemul mass-media*, Iași, Editura Polirom.

Coman, Mihai (coord.), 2009, *Manual de jurnalism*, Iași, Editura Polirom.

De Burgh, Hugo, 2006, *Jurnalismul de investigație, context și practică*, Cluj-Napoca, Editura Limes.

Grosu, Cristian, Avram, Liviu, 2004, *Jurnalismul de investigație*, Iași, Editura Polirom.

Hallin, Daniel, Paolo, Mancini, 2004, *Comparing Media Systems: Three models of media and politics*, Cambridge, Cambridge University Press.

Petre, Raluca, 2020, *Media și societatea în schimbare*, Constanța, note de curs UOC.

Petre, Raluca, 2019, *Managementul informației în media*, București, Editura Tritonic.

Pop, Doru, 2001, *Mass-media și democrația*, Iași, Editura Polirom.

Preda, Sorin, 2006, *Tehnici de redactare în presa scrisă*, Iași, Editura Polirom.

Stoicescu, Vlad, Vanghele, Ovidiu, 2017, *Jurnalismul de investigație, de la teorie la practică*, București, Fundația Friedrich Naumann pentru Libertate.

Thompson, B. John, 1998, *Media și modernitatea*, Filipeștii de Târg, Editura Antet.

SITIOGRAFIE

<https://www.afir.info/>
<https://www.cdep.ro/>
<http://dambovita.dsvsa.ro/>
<https://www.documentcloud.org/home>
<https://www.hotnews.ro/>
<https://www.integritate.eu/Home.aspx>
<https://www.libertatea.ro/>
<https://www.mediafax.ro/>
<http://www.mmediu.ro/>
<https://www.msnews.ro/>
<http://mures.rosilva.ro/>
<http://mures.rowater.ro/>
<https://portal.just.ro/>
<https://www.pna.ro/>
<https://ps4.ro/>
<https://recorder.ro/>
<https://www.rejust.ro/>
<https://www.riseproject.ro/>
<https://www.roaep.ro/prezentare/>
<https://romania.europalibera.org/>
<https://rowater.ro/>
<http://stiri.tvr.ro/>